

Fremsat den {FREMSAT} af Ministeren for familie- og forbrugeranliggender

Forslag

til

Lov om forældreansvar

Kapitel 1

Indledende bestemmelser

§ 1. Børn og unge under 18 år er under forældremyndighed, medmindre de har indgået ægteskab.

§ 2. Forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Stk. 2. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Stk. 3. Forældre, der har forældremyndigheden, kan anvende barnets indtægter til dets underhold i passende omfang og under hensyntagen til deres og barnets stilling.

§ 3. Har forældre fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets liv enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være.

Stk. 2. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de uenige om forældremyndigheden, skal begge give samtykke til, at barnet forlader landet, eller til at barnets ophold i udlandet forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte.

§ 3 a. En forælder, der vil ændre sin eller barnets bopæl til et andet sted her i landet eller i udlandet, skal underrette den anden forælder herom senest 6 uger før flytningen.

§ 4. Alle afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

§ 5. I alle forhold vedrørende barnet skal der tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.

Kapitel 2

Indehavere af forældremyndighed

§ 6. Er forældre gift med hinanden ved barnets fødsel, eller indgår de senere ægteskab, har de fælles forældremyndighed.

Stk. 2. Er forældre separeret ved barnets fødsel, har moderen dog forældremyndigheden alene, medmindre,

- 1) den fraseparerede mand ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far, eller
- 2) forældrene har afgivet erklæring som nævnt i § 7, stk. 1.

Stk. 3. Har forældrene været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, har de fælles forældremyndighed.

§ 7. Forældre, der ikke er gift med hinanden, har fælles forældremyndighed, hvis de efter børnelovens § 2, stk. 1, § 14, stk. 1 eller 3, eller § 19, jf. § 14, stk. 1 eller 3, har afgivet erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, eller de har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 9. Det gælder dog ikke, hvis erklæringen er afgivet, uden at betingelserne i retsplejelovens § 448 f for her i landet at behandle spørgsmålet om forældremyndighed er opfyldt.

Stk. 2. Anses en mand for far til barnet ifølge anerkendelse eller dom, har forældrene fælles forældremyndighed, hvis de har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Stk. 3. I andre tilfælde end de i stk. 1 og 2 nævnte har moderen forældremyndigheden alene.

§ 8. Har forældre fælles forældremyndighed, fortsætter denne, selv om de har ophævet samlivet eller er blevet separeret eller skilt, eller deres ægteskab er blevet omstødt.

§ 9. Forældre kan aftale, at de skal have fælles forældremyndighed. Aftalen skal anmeldes til statsforvaltningen for at være gyldig. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan anmeldelse ske hertil.

§ 10. Forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, kan aftale, at en af dem skal have forældremyndigheden alene. Aftalen skal anmeldes til statsforvaltningen for at være gyldig. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan anmeldelse ske hertil.

§ 11. Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, afgør retten, om den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Retten kan kun træffe afgørelse om at ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der foreligger tungtvejende grunde.

§ 12. Er der indgået aftale efter § 10, 1. pkt., eller truffet afgørelse efter § 11, 1. pkt., om, at en af forældrene skal have forældremyndigheden alene, genindtræder den fælles forældremyndighed, hvis gifte, herunder separerede, forældre genoptager eller fortsætter samlivet.

Om overførsel af forældremyndighed

§ 13. Forældremyndigheden kan ved aftale overføres fra den ene forælder til den anden. Aftalen skal anmeldes til statsforvaltningen for at være gyldig. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan anmeldelse ske hertil.

Stk. 2. Forældremyndigheden kan ved aftale godkendt af statsforvaltningen overføres til andre end forældre. Forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar i forening, herunder til den ene forælder og dennes ægtefælle. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan aftalen godkendes af retten.

§ 14. Retten kan efter anmodning fra en forælder, der ikke har forældremyndigheden, bestemme, at der skal være fælles forældremyndighed eller overføre forældremyndigheden til denne.

Stk. 2. Retten kan ændre en aftale efter § 13, stk. 2, eller en afgørelse efter § 15.

Dødsfald

§ 15. Har forældre fælles forældremyndighed, og dør den ene forælder, forbliver forældremyndigheden hos den anden. Har barnet ved dødsfaldet ikke bopæl hos den efterlevende, kan en anden i forbindelse med dødsfaldet anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod, at forældremyndigheden forbliver hos den efterlevende. Har barnet ved dødsfaldet bopæl hos den efterlevende, og har denne

forvoldt den anden forældremyndighedsindehavers død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende.

Stk. 2. Har en forælder forældremyndigheden alene, og dør denne, eller bevirker et dødsfald i øvrigt, at ingen har forældremyndigheden, bestemmes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, hvem der skal have forældremyndigheden. Anmoder den efterlevende forælder om forældremyndigheden, imødekommes anmodningen, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det.

Stk. 3. Har en forælder forældremyndigheden alene, og har denne forvoldt den anden forælders død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende.

Stk. 4. Forældremyndigheden kan tillægges et ægtepar i forening, herunder den efterlevende forælder og dennes ægtefælle.

§ 16. Indhavere af forældremyndigheden kan tilkendegive, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden. Den efterlevendes fortrinsstilling efter § 15 gælder dog uanset en modsat tilkendegivelse.

Kapitel 3

Barnets bopæl

§ 17. Har forældre fælles forældremyndighed, og er de ikke enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, afgøres dette af retten. Retten kan træffe afgørelse om, at barnet kan have bopæl ved en forælder, der har eller ønsker at have bopæl i udlandet.

Stk. 2. Retten kan ændre en aftale eller afgørelse om barnets bopæl.

Kapitel 4

Samvær mv.

Samvær med forældre

§ 18. Barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos. Begge forældre har ansvaret for, at barnet har samvær.

Stk. 2. Den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, kan ansøge om samvær.

Stk. 3. Samvær kan fastsættes i op til 7 dage ud af 14 dage.

Stk. 4. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær, kan den forælder, som barnet har bopæl hos, anmode statsforvaltningen om at indkalde den anden forælder til et møde om samværet.

Samvær med andre end forældre

§ 19. Er en forælder død, eller er begge døde, kan der fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er nært knyttet til.

Stk. 2. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær med den forælder, barnet ikke har bopæl hos, kan der i ganske særlige tilfælde fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er nært knyttet til.

Stk. 3. Det er barnets nærmeste pårørende, der kan anmode om samvær.

Samværsafgørelser

§ 20. Er der uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær, kan der efter anmodning træffes afgørelse herom og fastsættes de nødvendige bestemmelser i forbindelse hermed.

Stk. 2. En aftale eller afgørelse om samvær kan ændres.

Stk. 3. Fastsættelse af samvær kan afslås, og en aftale eller afgørelse herom kan ophæves.

Stk. 4. Statsforvaltningen kan træffe afgørelse om transport af barnet i forbindelse med samvær og om afholdelse af udgifter hertil

Anden kontakt

§ 21. I særlige tilfælde kan der træffes bestemmelse om anden kontakt med barnet i form af telefonsamtaler, brevveksling, elektronisk post, fotografier og lignende.

Stk. 2. Anmodning om anden kontakt kan indgives af

- 1) en forælder, som barnet ikke har bopæl hos, eller
- 2) barnets nærmeste pårørende, hvis betingelserne i § 19 for at få fastsat samvær er opfyldt.

Stk. 3. § 20, stk. 1-3, finder tilsvarende anvendelse.

Orientering om barnet mv.

§ 22. En forælder, som ikke har forældremyndigheden, har ret til efter anmodning at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger. Denne forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold i de tilfælde, hvor disse forefindes på skoler og i børneinstitutioner. Der må ikke gives fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaveren.

Stk. 2. En forælder, som ikke har forældremyndigheden, har ret til efter anmodning at få orientering om generelle sociale aktiviteter på barnets skole og børneinstitution fra den pågældende skole og institution og har adgang til at deltage i disse aktiviteter.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte institutioner mv. kan nægte at give konkrete oplysninger og dokumenter om barnets forhold og kan nægte deltagelse i aktiviteter, hvis det må antages at være til skade for barnet.

Stk. 4. Statsforvaltningen kan i særlige tilfælde efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden eller fra en af de i stk. 1 eller 2 nævnte institutioner mv. fratage den forælder, der ikke har forældremyndigheden, adgangen til at få orientering efter stk. 1 eller orientering og deltagelse efter stk. 2. En afgørelse efter 1. pkt. har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen mv. modtager meddelelse om afgørelsen.

Samvær med anbragte børn

§ 22 a. Bestemmelserne i denne lov om samvær og anden kontakt finder ikke anvendelse, hvis barnet er anbragt uden for hjemmet efter kapitel 11 i lov om social service.

Kapitel 5

Midlertidige afgørelser

Forældremyndighed og bopæl

§ 23. Under en sag om forældremyndighed kan den myndighed, der behandler sagen, efter anmodning bestemme, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme, eller hos hvem af for-

ældrene barnet midlertidigt skal have bopæl. Under en sag om barnets bopæl efter § 17 kan det efter anmodning bestemmes, hos hvem af forældrene barnet midlertidigt skal have bopæl.

Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil der foreligger en aftale eller afgørelse, som kan fuldbyrdes.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1, truffet af statsforvaltningen, bortfalder

- 1) 4 uger efter, at det er meddelt parterne, at sagen er afsluttet, jf. § 37, medmindre en af dem inden da har anmodet om, at sagen indbringes for retten, eller
- 2) hvis sagen efter indbringelse for retten hæves eller afvises.

§ 24. Har forældre fælles forældremyndighed, og er der risiko for, at den ene af dem vil bringe barnet ud af landet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden, kan ministeren for familie- og forbrugeranliggender eller den, der bemyndiges hertil, midlertidigt tillægge den anden af forældrene forældremyndigheden alene.

Forhindring

§ 25. Er indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden forhindret i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold, kan statsforvaltningen afgøre, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer.

Samvær

§ 26. Under en sag om forældremyndighed, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt kan statsforvaltningen efter ansøgning træffe afgørelse om midlertidigt samvær eller om anden kontakt. Er en sag om forældremyndighed eller om barnets bopæl indbragt for retten efter § 37, og omfatter retssagen samværet efter § 35, stk. 2, kan retten efter anmodning træffe afgørelse om midlertidigt samvær eller anden kontakt.

Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden kontakt.

Stk. 3. Adgangen til at træffe midlertidig afgørelse efter stk. 1, kan ligeledes udøves af ministeren for familie- og forbrugeranliggender, hvis der foreligger helt særlige tilfælde.

Ændring

§ 27. En midlertidig afgørelse efter §§ 23 – 26 kan ændres.

Kapitel 6

Sagens behandling

Sagens begyndelse

§ 28. Anmodning om afgørelse om forældremyndighed efter §§ 11, 14 eller 15, om barnets bopæl efter § 17 og om samvær mv. efter §§ 18 – 21 indgives til statsforvaltningen.

Stk. 2. Statsforvaltningen indkalder parterne til et møde, medmindre anmodningen alene vedrører § 21.

Stk. 3. Statsforvaltningen kan undlade at indkalde parterne til et møde, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt.

Børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling

§ 29. Statsforvaltningen skal tilbyde forældre og børn børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling ved uenighed om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær.

Stk. 2. Statsforvaltningen kan i andre tilfælde tilbyde børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, hvis der er et særligt behov herfor.

Stk. 3. Statsforvaltningen kan undlade at tilbyde rådgivning eller konfliktmægling efter stk. 1, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt.

Børnesagkyndige undersøgelser

§ 30. Statsforvaltningen kan iværksætte børnesagkyndige undersøgelser i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Stk. 2. Har statsforvaltningen iværksat en børnesagkyndig undersøgelse, færdiggøres denne uanset sagens indbringelse for retten efter § 37.

Inddragelse af barnet

§ 31. Barnet skal inddrages under en sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv.

Stk. 2. Forpligtelsen til at inddrage barnet direkte i sagen gælder ikke, hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis det må anses for unødvendigt efter sagens omstændigheder.

Barnets adgang til at henvende sig til statsforvaltningen

§ 32. Et barn, der er fyldt 10 år, kan anmode statsforvaltningen om at indkalde forældrene til et møde om forældremyndigheden, barnets bopæl eller samvær.

Erklæring fra forældre i særlige sager

§ 33. Inden statsforvaltningen godkender en aftale om forældremyndighed efter § 13, stk. 2, eller træffer afgørelse efter § 15, stk. 2, skal der indhentes en erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Stk. 2. Inden der træffes en afgørelse om samvær efter § 19, stk. 2, skal statsforvaltningen indhente en erklæring fra den forælder, der ikke eller kun i yderst begrænset omfang har samvær.

Stk. 3. Indhentelse af erklæring efter stk. 1 eller 2, kan undlades, hvis det må antages at være til skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

Forældremyndighed efter dødsfald

§ 34. Afgørelser efter § 15 træffes af statsforvaltningen. Statsforvaltningen indbringer afgørelsen for retten, hvis en part inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, anmoder herom.

Afgørelser om samvær mv.

§ 35. Statsforvaltningen træffer afgørelser om samvær og anden kontakt efter §§ 18 – 21.

Stk. 2. Indbringes en sag om forældremyndighed efter § 11, eller om barnets bopæl efter § 17, stk. 1, for retten i medfør af § 37, kan hver forælder anmode om, at også spørgsmål om samvær og anden kontakt efter §§ 18 og 21 afgøres under retssagen. Det samme gælder under en sag efter § 14,

stk. 1, når en ugift far ikke har haft del i forældremyndigheden, og det er første gang, sag herom er indbragt for retten.

§ 36. En anmodning om ændring af samvær og anden kontakt kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt.

Afslutning af sagsbehandlingen og indbringelse for retten

§ 37. Statsforvaltningen kan afslutte en sag om forældremyndighed efter § 11 eller § 14 eller om barnets bopæl efter § 17, hvis der ikke er opnået enighed om forældremyndigheden eller bopælen. Statsforvaltningen indbringer sagen for retten, hvis en part inden 4 uger efter, at det er meddelt den pågældende, at sagen er afsluttet, anmoder herom. Dette gælder dog ikke, hvis afslutningen af sagen skyldes, at den pågældende er udeblevet fra et møde i statsforvaltningen.

Stk. 2. Efter anmodning fra en part afslutter statsforvaltningen sagen og indbringer den for retten, hvis

- 1) parterne har modtaget vejledning på et møde i statsforvaltningen, uden at enighed om forældremyndigheden eller om barnets bopæl er opnået, og parterne eller en af dem ikke ønsker børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, eller børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling er afsluttet uden opnåelse af enighed, eller
- 2) den pågældende har deltaget i et møde, mens den anden part er udeblevet trods to indkaldelser.

Stk. 3. Statsforvaltningen kan i særlige tilfælde efter anmodning afslutte sagen og indbringe den for retten, selv om betingelserne efter stk. 1 eller stk. 2, ikke er opfyldt.

Klage mv.

§ 38. Statsforvaltningens afgørelser efter denne lov kan påklages til ministeren for familie- og forbrugeranliggender, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Dette gælder dog ikke afgørelser efter §§ 34 og 37, stk. 1 og 2, samt afgørelser om at imødekomme en anmodning efter § 37, stk. 3, og afgørelser om afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed i medfør af § 41, a, stk. 2, jf. stk. 1.

Stk. 3. Afgørelser efter § 22, stk. 3, kan påklages til statsforvaltningen. Dette gælder dog ikke afgørelser truffet af sundhedsvæsenet. Statsforvaltningens afgørelse kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed. Ministeren for familie- og forbrugeranliggender kan dog efter anmodning optage en sag til behandling, når det skønnes, at den har principiel eller generel betydning.

Bemyndigelser

§ 38 a. Ministeren for familie- og forbrugeranliggender kan fastsætte regler:

- 1) om behandling af sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær mv
- 2) om overvåget samvær
- 3) om anmeldelse af aftaler om forældremyndighed
- 4) om børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling og
- 5) om klagers behandling.

Kapitel 7

Arbejdsaftaler

§ 39. Har et barn eller en ung, der er under forældremyndighed, jf. § 1, med tilladelse af forældremyndighedens indehaver på egen hånd påtaget sig tjeneste eller andet personligt arbejde, hvorved denne er blevet i stand til selv at sørge for sit underhold, kan den pågældende, hvis denne er

fyldt 15 år, selv ophæve aftalen og påtage sig arbejde af lignende art, medmindre andet bestemmes af forældremyndighedens indehaver.

§ 40. Aftale om tjeneste eller andet personligt arbejde, som et barn eller en ung på egen hånd har truffet, kan forældremyndighedens indehaver ophæve, såfremt hensynet til barnets eller den unges opdragelse eller velfærd kræver det. Ophævelsen skal dog så vidt muligt ske med passende varsel, og hvor det findes rimeligt, kan der tillægges den anden part en passende erstatning.

Kapitel 8

Internationale aftaler og international kompetence

§ 41. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk rets og fremmed rets regler om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt. Overenskomsten finder anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Ministeren for familie- og forbrugeranliggender kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt.

Stk. 3. Ministeren for familie- og forbrugeranliggender kan fastsætte regler om behandling af sager efter denne lov, der er omfattet af Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (Haagerbørnebeskyttelseskonventionen).

§ 41 a. Statsforvaltningen kan behandle en sag om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv., hvis betingelserne i retsplejelovens § 448 f er opfyldt.

Stk. 2. Statsforvaltningens afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed efter § 11, eller §§ 14-16, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, kan efter anmodning fra en af parterne indbringes for retten.

Kapitel 9

Ikrafttræden mv.

§ 42. Loven træder i kraft den 1. oktober 2007.

Stk. 2. Lov nr. 387 af 14. juni 1995 om forældremyndighed og samvær ophæves.

§ 43. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Lovudkastets form, titel og terminologi

Lovudkastet har som grundlag lov om forældremyndighed og samvær, jf. lov nr. 387 af 14. juni 1995 med senere ændringer. Der er taget hensyn til de ændringer, der er gennemført ved lov nr. 525 af 24. juni 2005 om udmøntningen af strukturreformen på det familieretlige område, og ved lov nr. 532 af 24. juni 2005 om regional statsforvaltning. Ændringerne fra 2005 træder i kraft den 1. januar 2007.

Selv om forslagene fra udvalget om forældremyndighed og samvær kun indebærer, at en del af de eksisterende regler foreslås realitetsændret, har udvalget valgt at udarbejde en ny lov. Dette skyldes behovet for at skabe bedre overblik. Hertil kommer, at der i en stor del af de regler, som ikke foreslås realitetsændret, må

foretages konsekvensændringer af henvisninger og formuleringer som følge af foreslåede nydannelser, navnlig den nye adgang til at træffe afgørelse om barnets bopæl, jf. udkastets kapitel 3. Derudover medfører den nye § 4 med grundprincippet om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, at kriterier i en række enkeltbestemmelser er foreslået ophævet.

Lovens titel "lov om forældremyndighed og samvær" er ikke længere dækkende, når der indføres særskilte afgørelser om barnets bopæl. Samtidig indebærer lovforslaget en væsentlig ændring af reglerne om forældremyndighed og gennemfører et væsentligt princip, nemlig at et barn har ret til to forældre. Dette grundlæggende princip indebærer, at forældrene – uanset de ikke lever sammen længere – skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, og dels ved at samarbejde omkring væsentlige beslutninger om barnet. Det er også begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos. Lovforslagets titel er således et udtryk for lovens formål – at forældrene har og skal tage ansvar for barnet ved at samarbejde om forældremyndighed og samvær.

I lovudkastet er der desuden foretaget sprogmodernisering.

Til kapitel 1

Indledende bestemmelser

Som noget nyt foreslås, at loven indledes med et kapitel med overskriften "Indledende bestemmelser". Kapitellet indeholder de grundlæggende regler om, hvem der er under forældremyndighed, nemlig børn og unge under 18 år, som ikke har indgået ægteskab, jf. § 1, og om forældremyndighedens indhold, jf. § 2. Reglerne er identiske med de gældende bestemmelser i §§ 1 og 2. Hertil kommer tre nye regler, § 3, stk. 1, om beslutningsbeføjelserne hvis forældrene har fælles forældremyndighed, som navnlig har betydning, hvis de ikke bor sammen, § 4 med det grundlæggende princip om, at alle afgørelser efter loven skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet, og § 5 om et andet grundprincip, nemlig at der i alle forhold skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.

Til § 1

Reglen om, hvem der er under forældremyndighed, og dermed om myndighedsalderen, er identisk med den gældende lovs § 1. Efter gennemførelsen af værgemålsloven gælder den samme afgrænsning for økonomisk umyndighed, se værgemålslovens § 1, stk. 1.

Til § 2

Reglen om forældrenes pligter, og dermed om indholdet af forældremyndighed, er identisk med den gældende lovs § 2. Der henvises til betænkningens afsnit 5.2.4. og 5.4.2.1.

Stk. 3 svarer til den gældende § 2, stk. 3. Det er præciseret, at kun forældre, der har forældremyndigheden, kan anvende barnets indtægter. Det skyldes, at kun forældremyndighedsindehaveren er værge og derfor har rådighed over barnets økonomiske forhold. Bestemmelsen gentages i værgemålslovens § 25, stk. 2, hvor det anføres, at det er forældre, der er værger, som har beføjelsen. I ganske enkelte tilfælde kan forældremyndighedsindehaveren være fritaget eller frataget værgemålet. Udvalgets formulering skyldes, at værgespørgsmålet ikke reguleres i loven men i værgemålsloven.

Bestemmelsen suppleres af den nye § 3 om beslutningsbeføjelserne, hvis der er fælles forældremyndighed, og forældrene ikke bor sammen.

Til § 3

Bestemmelsens stk. 1 fastlægger forældremyndighedsindehavernes beslutningsbeføjelser, hvis der er fælles forældremyndighed. Om indholdet af forældremyndigheden, se lovudkastets § 2.

Som det fremgår af bestemmelsen, skelnes der mellem "væsentlige beslutninger", jf. 1. pkt., og "overordnede forhold i barnets daglige liv", jf. 2. pkt.

Udgangspunktet i 1. pkt. er, at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældrene, hvis de har fælles forældremyndighed. Visse forhold må betragtes som så indgribende for barnet,

at begge forældre skal være enige herom. Dette gælder navnlig spørgsmålet om barnets flytning til udlandet og væsentlige lægelige indgreb. I særlovgivningen er der desuden en række forhold, der kræver begge forældremyndighedsindehaveres samtykke, f.eks. indmeldelse i skole, udstedelse af pas, indgåelse af ægteskab, navnevalg, mv. Også andre forhold, der kan indebære overvejelser med et længerevarende tidsperspektiv for barnet, f.eks. valg af skoleretning, videreuddannelse mv., må antages at kræve enighed mellem forældrene.

Det bemærkes, at spørgsmålet om flytning til udlandet er selvstændigt reguleret i stk. 2, hvorefter der kræves samtykke fra begge forældre, hvis der er uenighed om forældremyndigheden.

Efter 2. pkt., kan bopælsforælderen træffe beslutninger om overordnede forhold vedrørende barnets daglige liv på egen hånd. Bopælsforælderen kan desuden bestemme hvor i landet, barnets bopæl skal være. Større spørgsmål af dagligdags karakter kan en bopælsforælder tage stilling til alene. Dette gælder f.eks. beslutninger vedrørende barnets daginstitution og skolefritidsordning.

I praksis kan begge forældre træffe mange af de helt dagligdagsbeslutninger for barnet. Det gælder f.eks. mad, tøj, sengetider, venner mv. Det afgørende i den forbindelse er, hvem barnet opholder sig hos. Den forælder, der i den givne situation er nærmest til at træffe sådanne beslutninger, har således kompetence hertil. Særligt vedrørende fritidsaktiviteter kan hver af forældrene træffe beslutning herom – det gælder også samværsforælderen. Det afgørende er, at fritidsaktiviteterne foregår enten efter aftale med den anden forælder eller sker i den periode, hvor barnet opholder sig hos den pågældende forælder.

Bopælsforælderens adgang til at beslutte, hvor i landet barnet skal bo, er tæt knyttet til den foreslåede bestemmelse i § 3a om varsling i forbindelse med flytning. Der henvises til § 3 a og bemærkningerne hertil.

Til illustration af, hvilke beslutninger, der er forbundet med henholdsvis forældremyndighed, bopæl og samvær, er indsat nedenstående skema. Der er ikke tale om en udtømmende opregning, men en illustration af afgrænsningen i forhold til typer af afgørelser.

Forældremyndighedsindehaverne sammen	Bopælsforælderen	Samværsforælderen
Værgemål Væsentlig medicinsk behandling og væsentlige indgreb Skolevalg Flytning udenlands, herunder flytning til Grønland og Færøerne Navnevalg Religiøse forhold Ægteskab Pas	Direkte daglig omsorg Daginstitution Skolefritidsordning Fritidsaktiviteter Flytning indenlands	Afgørelser, der relaterer sig til samvær - direkte omsorg Fritidsaktiviteter

Bestemmelsen i stk. 2 om, at begge forældremyndighedsindehavere skal samtykke i, at barnet forlader landet, hvis der er uenighed om forældremyndigheden, svarer til den gældende lovs § 3. Hvis der er uenighed om forældremyndigheden, skal begge indehavere af forældremyndigheden efter stk. 2 give samtykke til, at barnet forlader landet, eller til, at barnets ophold i udlandet forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte. Det bemærkes, at bestemmelsen sidst blev ændret ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, således at det nu klart fremgår af bestemmelsen, at kravet om samtykke også gælder, når en forælder tilbageholder et barn i udlandet mod den anden forældremyndighedsindehavers ønske.

Kravet om samtykke gælder, hvis sagen om forældremyndighed eller bopæl er indbragt for retten eller der er taget initiativ hertil, f.eks. ved at anmodning om ændring er indgivet til statsforvaltningen, eller hvis det på anden måde konstateres, at forældrene er uenige om forældremyndigheden. Der skal ikke meget til at statuere denne uenighed i relation til udløsning af samtykkekravet. Den omstændighed, at barnet fjernes fra sit sædvanlige opholdssted eller mod den anden forælders protest tilbageholdes i udlandet f.eks. efter ferie, kan i sig selv være tegn på uenighed.

Et manglende samtykke til at tage barnet med til udlandet eller til at forlænge et udlandsophold vil medføre, at der foreligger en ulovlig børnebortførelse eller tilbageholdelse, således at den tilbageværende forælder

kan anmode om tilbagegivelse af barnet efter Haagerkonventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser. Dette vil også betyde, at kompetencen til at træffe afgørelse om forældremyndighedsspørgsmål over barnet forbliver hos de danske myndigheder, jf. retsplejelovens § 448 f, stk. 1 nr. 2, jf. stk. 2.

Den foreslåede § 3 a om varsling gælder også ved en bopælsforælders flytning af barnets bopæl til udlandet. En varsling efter § 3 a fritager imidlertid ikke bopælsforælderen fra at indhente samtykket fra den anden forælder til flytningen med barnet. Varslingsbestemmelsen giver derimod den anden forælder mulighed for at anmode om, at barnets bopæl ændres. Bopælsforælderen kan desuden anmode om en afgørelse om, at barnets bopæl kan være i udlandet. Der henvises til §§ 3 a og 17, samt bemærkningerne dertil.

Til § 3 a

Bestemmelsen indfører en varslingspligt for alle forældre, der vil ændre sin eller barnets bopæl her i landet eller i udlandet. Pligten til at varsle den anden forælder gælder både en forælder, der har del i den fælles forældremyndighed, en forælder, der har forældremyndigheden alene, og en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, men alene har samvær med barnet. Hensigten med bestemmelsen er at motivere forældre til i god tid inden en flytning indenlands eller til udlandet at orientere hinanden om sådanne flytteplaner og drøfte, hvordan kontakten til barnet opretholdes trods en flytning. Med bestemmelsen understreges begge forældres ansvar for, at barnet kan have kontakt med begge forældre og samvær.

I tilfælde, hvor der er fælles forældremyndighed, og bopælsforælderen ønsker at flytte indenlands, skal bopælsforælderen varsle den anden forælder med mindst 6 ugers varsel. Bestemmelsen giver den anden forælder mulighed for at rette henvendelse til statsforvaltningen og bede om at få foretaget en ny vurdering af, hvor barnet skal have bopæl. Herved opnås også, at forældrene under sagens behandling i statsforvaltningen kan modtage børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling mv., som kan være med til at løse op for konflikten. Forælderen kan i den forbindelse anmode statsforvaltningen om at træffe en midlertidig afgørelse om, hvor barnet skal bo, indtil sagen er endeligt afgjort af retten.

En manglende opfyldelse af varslingspligten vil generelt kunne indgå som et moment blandt flere, hvis retten skal vurdere, om barnets bopæl skal forblive hos den nuværende bopælsforælder, eller om den skal flyttes til den anden forælder. Det påhviler den forælder, der flytter, at godtgøre, at varslingsfristen er overholdt.

Det bemærkes, at så længe der er fælles forældremyndighed, kan den ene af forældrene ikke lovligt rejse til udlandet med barnet, hvis der er en tvist om forældremyndigheden, jf. lovens § 3, stk. 2. I de situationer er det således ikke tilstrækkeligt at varsle flytningen til den anden forælder. Der skal opnås et egentlig samtykke til udrejsen (eller til at forlænge et aftalt ophold i udlandet), før dette er lovligt. Opnås et sådan samtykke ikke efter varslingen, må bopælsforælderen indgive anmodning til statsforvaltningen om, at barnet kan tage bopæl hos den pågældende forælder i udlandet, jf. § 17, stk. 1, jf. stk. 2. I tilfælde af fortsat uenighed herom, må retten træffe en ny afgørelse om barnets bopæl, jf. § 17, stk. 2. Den anden forælder kan anmode om, at bopælen overføres til den pågældende. For så vidt angår vurderingen af bopælsspørgsmålet henvises til den foreslåede § 17 og bemærkningerne hertil, samt til pkt. 3.3.3. i de almindelige bemærkninger. Udrejser den ene forældremyndighedsindehaver med barnet i en situation, hvor der er tvist om forældremyndigheden, uden samtykke fra den anden forælder, vil der være tale om en ulovlig børnebortførelse, jf. § 3, stk. 2, og barnet vil kunne kræves tilbagegivet efter Haagerkonventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale børnebortførelser.

Pligten til at varsle den anden forælder gælder også for en forælder, der har forældremyndigheden alene. Hensigten med bestemmelsen er, at den anden forælder, der har samvær med barnet, har mulighed for at rette henvendelse til statsforvaltningen med anmodning om at få forældremyndigheden over barnet og om at få overført barnets bopæl. Den pågældende forælder kan anmode om, at der træffes en midlertidig afgørelse om forældremyndigheden og om barnets bopæl, jf. den foreslåede § 23. Afgørelse herom bør træffes hurtigst muligt, og i hvert fald inden for 4 uger. Afgørelsen om, hvorvidt forældremyndigheden midlertidig skal tillægges samværsforælderen, træffes efter, hvad der er bedst for barnet, jf. § 4. Ved afgørelsen kan der lægges vægt på baggrunden for, at samværsforælderen ikke har del i forældremyndigheden. Er der et velfungerende og eventuelt udvidet samvær, og har samværsforælderen undladt at søge del i forældremyndigheden, fordi samarbejdet med den anden forælder fungerede godt eller pga. uvidenhed om muligheden for at få del heri,

og det vurderes, at samværsforælderen umiddelbart ville kunne opnå del i forældremyndigheden efter lovens § 14, bør en midlertidig afgørelse om forældremyndighed overvejes. En midlertidig overførsel af forældremyndigheden bør også overvejes i de situationer, hvor den fælles forældremyndighed er ophævet efter den foreslåede § 11 på grund af uovervindelige samarbejdsproblemer, og hvor der i afgørelsen er lagt vægt på, at den forælder, der af retten er tillagt eneforældremyndighed – og som nu ønsker at flytte til udlandet – ville være bedst egnet til at sikre barnets kontakt med den anden forælder. Det kan desuden indgå i vurderingen, hvilken betydning flytningen til udlandet har for barnet i forhold til barnets kontakt til samværsforælderen, anden familie, skole, venner og dagligdag.

En midlertidig afgørelse om, at samværsforælderen får forældremyndigheden over barnet, vil sikre, at barnet bliver i landet, indtil der er truffet en endelig afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl. Det vil samtidig gøre den anden forælders flytning med barnet til udlandet ulovlig, og barnet vil kunne søges tilbagegivet efter reglerne i Haagerkonventionen af 1980 om de civile retlige virkninger af internationale børnebortførelser eller Europarådskonventionen af 1980 om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelse om forældremyndighed mv.

Så længe barnet har bopæl her i landet, har de danske myndigheder kompetence til at behandle forældremyndigheds- og bopælsager vedrørende barnet, jf. retsplejelovens § 448 f. Flytter barnet under sagens behandling, kan de danske myndigheder desuden færdigbehandle sagen, og en eventuel afgørelse om fælles forældremyndighed eller barnets bopæl vil kunne søges fuldbyrdet i det land, hvor barnet er flyttet til. Er det pågældende land del i det internationale samarbejde om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelse om forældremyndighed mv. (Europarådskonventionen af 1980 og Haagerkonventionen af 1996) vil den udenlandske domstol som udgangspunkt være forpligtet til at anerkende og fuldbyrde en dansk afgørelse om forældremyndighed.

Varslingspligten gælder også for en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, og som ønsker at flytte sin bopæl til et andet sted i landet eller til udlandet. Dette giver indehaveren af forældremyndigheden lejlighed til at bringe spørgsmålet om samvær op over for samværsforælderen eller statsforvaltningen, såfremt den eksisterende samværsaftale eller afgørelse ikke længere vil kunne fungere hensigtsmæssigt på grund af f.eks. stor geografisk afstand.

Til § 4

Bestemmelsen fastslår lovens grundlæggende princip om, at der ved alle de afgørelser, som myndighederne træffer efter loven, skal tages hensyn til, hvad der er bedst for barnet. Bestemmelsen gør op med den gældende lovs mange forskellige nuanceringer af begrebet ”barnets bedste”. Der henvises til pkt. 2.1.1. i de almindelige bemærkninger.

Reglen har udgangspunkt i artikel 3 i FN’s børnekonvention, hvorefter barnets bedste skal komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende barnet, og er sammen med § 5 et grundlæggende element i lovens børneperspektiv. Der er ikke i konventionen nogen definition af ”barnets bedste”. Der er tale om en retlig standard, som er under stadig udvikling og afhænger af forskellige opfattelser og værdinormer.

Opfattelsen af, hvad der er bedst for barnet, vil givetvis ændre sig med tiden, og afhænger af, hvilket barn der er tale om. Vurderingen af ”barnets bedste” skal derfor altid ske ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold – herunder barnets egen indstilling – sammenholdt med den viden og det erfaringsgrundlag, der i øvrigt foreligger eller kan bibringes sagen i form af f.eks. børnesagkyndig sagkundskab. Begrebet skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i lovforslaget; at et barn har ret til to forældre, hvilket indebærer, at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, og dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger om barnet. Dette ansvar kommer også til udtryk ved, at begge forældre skal være med til at sikre, at samværet med den forælder, som barnet ikke bor hos, kan virkeliggøres.

Det bemærkes, at selv om det ikke længere fremgår direkte af loven – som ved den tidligere lovs § 12, stk. 2 og § 13, stk. 1 – at der ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal tages hensyn til, om indehaveren af forældremyndigheden udøver samværs sabotage, så skal det fortsat indgå som et moment, om den ene

forælder uden rimelig grund hindrer den anden forælders kontakt til barnet. Dette forhold anses således som en vigtig del af vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Der henvises til pkt. 2.1.2. og 2.1.3. i de almindelige bemærkninger.

Til § 5

Bestemmelsen, der er ny, er som § 4 et grundlæggende element i lovens børneperspektiv. Det fremhæves, at der skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Dermed fremhæves også, at dette hensyn har vægt, når det skal afgøres, hvad der er bedst for barnet. Reglen har udgangspunkt i FN's Børnekonvention artikel 12.

Bestemmelsen er et vigtigt element i styrkelsen af barnets perspektiv og suppleres af regler i § 31 om inddragelse af barnet og af § 32 om barnets adgang til at henvende sig til statsforvaltningen. Et væsentligt element i disse regler er, at barnet ikke kan tilkendegive synspunkter, hvis ikke det er tilstrækkeligt informeret om de spørgsmål, det forventes at tage stilling til, hvis det ønsker det. Det er derfor en selvfølge, at barnet skal informeres, når der skal træffes beslutninger om dets forhold. Et andet vigtigt element er, at det er frivilligt for barnet, om det ønsker at fremkomme med sin mening.

Til kapitel 2

Kapitlet indeholder de fleste af bestemmelserne i det hidtidige kapitel 1 i lov om forældremyndighed og samvær. Dog er §§ 1-3 udskilt til udkastets indledende kapitel. Som det fremgår af underoverskrifterne, kan kapitlets bestemmelser opdeles i tre afsnit, nemlig et om hvem der er indehavere af forældremyndighed, et om overførsel af forældremyndighed, og et om forældremyndighed i tilfælde af dødsfald.

Indehavere af forældremyndighed

Til § 6

§ 6 regulerer gifte forældres forældremyndighed. § 6 fastlægger sammen med § 7 om ugifte forældre, hvem der har forældremyndigheden efter loven. § 6 erstatter den gældende § 4.

Stk. 1 svarer til den gældende § 4, 1. pkt. Efter bestemmelsen har forældre, der er gift med hinanden, fælles forældremyndighed i kraft af deres vielsesattest. Dette gælder, hvad enten de var gift med hinanden ved barnets fødsel eller senere har indgået ægteskab.

Stk. 2 omhandler de situationer, hvor forældrene er separerede ved barnet fødsel. Udgangspunktet er, at moderen i disse tilfælde har forældremyndigheden alene, medmindre en af de i nr. 1) og 2) omtalte situationer foreligger.

Forældrene har således fælles forældremyndighed efter *stk. 2, nr. 1)*, hvis den fraseparerede mand ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far. Efter faderskabsreglerne anses ægtemanden trods udgangspunktet herom ikke for barnets far, hvis ægtefællerne var separerede på tidspunktet for barnet fødsel. Hvis den fraseparerede mand imidlertid ved anerkendelse eller ved dom anses for barnets far, får forældrene alligevel fælles forældremyndighed efter den foreslåede bestemmelse. Om baggrunden for bestemmelsen, der er ny, henvises til pkt. 4.11.2. i de almindelige bemærkninger.

Forældrene har desuden fælles forældremyndighed efter *stk. 2, nr. 2)*, hvis de har afgivet erklæring som nævnt i § 7, stk. 1 (omsorgs- og ansvarserklæring). Bestemmelsen til den gældende lovs § 4, 2. pkt.

Genoptager forældrene samlivet efter fødslen, men mens de endnu er separerede, anses separationen for bortfaldet, og de vil automatisk få fælles forældremyndighed, jf. *stk. 1*.

Efter *stk. 3* har forældre, der *har* været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, fælles forældremyndighed. Bestemmelsen omhandler forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel – men som har været gift inden for de sidste 10 måneder. Det forudsættes, at den tidligere ægtemands faderskab over barnet er fastslået enten ved anerkendelse eller ved dom efter reglerne i børneloven. Om baggrunden for bestemmelsen, der er ny, henvises til pkt. 4.11.2. i de almindelige bemærkninger.

Til § 7

§ 7 regulerer ugifte forældres forældremyndighed. Bestemmelsen erstatter den gældende lovs § 5. Indholdsmæssigt svarer bestemmelsen til den gældende § 5, idet der dog i forslaget stk. 2 er indsat en ny bestemmelse om fælles forældremyndighed for forældre, der har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnet fødsel.

Den foreslåede *stk. 1, 1. pkt.* er identisk med den gældende § 5, stk. 1 og 3. Efter reglerne i børnelovens § 2, stk. 1, § 14, stk. 1 eller 3, eller § 19, jf. § 14, stk. 1 eller 3, kan ugifte par afgive erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Manden kan herefter registreres som far til barnet. Ved bestemmelsens *stk. 1, 1. pkt.* medfører afgivelsen af omsorgs- og ansvarserklæringen, at forældrene har fælles forældremyndighed. Der er desuden fælles forældremyndighed, hvis forældrene har aftalt dette efter lovforslagets § 9.

Hvis en omsorgs- og ansvarserklæring er afgivet, uden at betingelserne i retsplejelovens § 448 f for her i landet at behandle spørgsmål om forældremyndighed er opfyldt, medfører afgivelsen af erklæringen dog ikke fælles forældremyndighed, jf. *stk. 1, 2. pkt.* Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 5, stk. 2, der fik en ny affattelse ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Bestemmelsen blev indført, da de danske myndigheders internationale kompetence i faderskabssager afviger fra Haagerbørnebeskyttelseskonventionen og retsplejelovens regler om international kompetence i sager om forældremyndighed. Efter kompetencereglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen og retsplejelovens § 448 f, kan de danske myndigheder kun behandle en sag for forældremyndighed, hvis barnet har bopæl (”sædvanligt opholdssted”) her i landet. Domstolene og statsforvaltningerne kan efter retsplejelovens § 456 b behandle faderskabssager, når moderen, barnet eller en mand, der er part i sagen, har bopæl her. Samtidig kan ministerialbogsføreren og personregisterføreren registrere et faderskab, når fødslen finder sted i Danmark, jf. § 1 i bekendtgørelse nr. 451 af 16. juni 2002 om registrering af faderskab i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel. Da indgivelsen af omsorgs- og ansvarserklæringen i forbindelse med registreringen af barnets fødsel medfører både anerkendelse af faderskabet og fælles forældremyndighed efter den gældende lov om forældremyndighed og samvær § 5, stk. 1, blev det fundet nødvendigt at indsætte en bestemmelse om, at omsorgs- og ansvarserklæringen ikke medfører fælles forældremyndighed i de situationer, hvor danske myndigheder ikke har kompetence til at behandle forældremyndighedsspørgsmålet, fordi barnet ikke kan antages at have bopæl her i landet. Bestemmelsen vil formentlig sjældent finde anvendelse.

Efter *stk. 2* etableres fælles forældremyndighed, hvis en mand anses for far til barnet ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnet fødsel. Bestemmelsen er ny, og har til hensigt at sikre, at barnet fra et tidligt tidspunkt har ret til to forældre, hvilket indebærer, at begge forældre har ansvar for at drage omsorg for barnet og samarbejde omkring væsentlige beslutninger omkring barnet. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet er fastslået ved anerkendelse eller dom efter børnelovens regler.

Den fælles forældremyndighed følger direkte af loven, når faderskabet er fastslået, såfremt betingelsen om fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder opfyldt. Dette vil objektivt kunne konstateres gennem erklæring fra folkeregistret. Dette kan ske allerede under behandlingen af faderskabssagen, således at moderen og den mand, der er inddraget i faderskabssagen, kan blive orienteret om retsvirkningerne af den fælles forældremyndighed. Det er afgørende, at registreringen af fælles bopæl er sket forud for barnets fødsel.

Er der tvist om, hvorvidt forældrene har boet sammen og hvornår, og er der ikke registreret fælles folkeregisteradresse, er situationen ikke omfattet af bestemmelsen. Den far, der mener at have boet sammen med moderen i en periode – uden at dette dog fremgår af folkeregistret – må, efter at faderskabet er fastslået, anlægge forældremyndighedssag efter lovforslagets § 14, jf. bemærkningerne til bestemmelsen.

En mand, der ikke har boet sammen med moderen, men igennem længere tid har dannet par med hende, er heller ikke omfattet af bestemmelsen. Imidlertid vil der efter lovforslagets § 14 være adgang til, at en mand, der har haft et længerevarende forhold til moderen, og som ved anerkendelse eller dom anses for far til barnet, kan anlægge sag om fælles forældremyndighed allerede kort tid efter barnets fødsel. Ved vurderingen af, om den fælles forældremyndighed vil være det bedste for barnet, vil der kunne lægges vægt på parrets indbyrdes relationer og forholdets varighed, jf. bemærkninger til lovforslagets § 14.

En særlig situation kan opstå, hvis moderen inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har levet i et fast samlivsforhold med en mand, men hvor forholdet er ophørt på tidspunktet for barnets fødsel, og moderen på dette tidspunkt er gift igen. I denne situation vil den nye ægtefælle automatisk blive registreret som far til barnet, jf. børnelovens § 1, og der vil være fælles forældremyndighed mellem dem. Den mand, der har boet sammen med moderen i et fast samlivsforhold i den periode, hvor hun blev gravid, har efter faderskabsreglerne ret til at få prøvet, om han er barnets far, selv om den nye ægtefælle er registreret som far. Det er imidlertid et krav, at manden har levet i et fast samlivsforhold af ægteskabslignende karakter af en vis varighed. Anses denne mand, der inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har levet sammen med moderen, som far ved anerkendelse eller ved dom, træder bestemmelsen i *stk. 2*, i kraft, således at der etableres fælles forældremyndighed mellem denne mand og moderen, uanset at moderens er gift igen.

I andre tilfælde end de i *stk. 1* og *2* nævnte har moderen forældremyndigheden alene, jf. den foreslåede *stk. 3*.

Til § 8

Reglen er ny og lovfæster den gældende retstilstand, hvorefter forældre, der har ophævet samlivet eller er blevet separeret eller skilt, fortsætter med at have fælles forældremyndighed. Der skal derfor ikke tages stilling til forældremyndigheden i forbindelse med opløsningen af ægteskabet, medmindre en af forældrene anmoder herom efter lovforslagets § 11. Reglen er i forhold til den gældende § 8 omformuleret, sådan at det som udgangspunkt slås fast, at det fælles ansvar over for børnene fortsætter, selv om forældrene bliver separeret eller skilt. Denne retsstilling blev fastlagt i 2001 i forbindelse med børneloven ved ophævelse af den tidligere regel i forældremyndighedslovens § 7, hvorefter der altid under separations- og skilsmissesager skulle tages stilling til forældremyndigheden.

Til § 9

Reglen omhandler adgangen til at aftale fælles forældremyndighed med et krav om, at en sådan aftale skal anmeldes. Reglen er, bortset fra en rent sproglig omformulering af *2. pkt.*, identisk med den gældende lovs § 6.

Til § 10

Bestemmelsen omhandler muligheden for ved aftale at ændre på den fælles forældremyndighed efter loven, jf. §§ 6 og 7, *stk. 1*, og 9. Forudsætningen er, som det fremgår af *stk. 1*, at forældrene ”ikke lever sammen”. I den hidtidige § 8 med overskriften ”samlivsophævelse” er kravet formuleret: ”Lever forældrene ikke sammen, eller agter en af dem at ophæve samlivet”. Der er ikke tilsigtet nogen realitetsændring med nyformuleringen. I øvrigt svarer *stk. 1* til den gældende § 9, *stk. 1*.

Til § 11

Forslaget til § 11 indeholder en væsentlig ændring af den gældende retstilstand. Den omhandler tilfælde, hvor en forælder ønsker den fælles forældremyndighed, som er en følge af den legale ordning efter § 6 eller af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 7, *stk. 1*, eller af en aftale efter § 9, bragt til ophør og anmoder om at få forældremyndigheden alene. Efter den gældende retstilstand er domstolene nødsaget til at imødekomme ønsket om ophævelse af den fælles forældremyndighed og tillægge forældremyndigheden til den ene af forældrene.

Efter forslaget til forældreansvarsloven gælder det klare udgangspunkt, at forældrene har fælles forældremyndighed, og at den fælles forældremyndighed fortsætter, selv om forældrene har ophævet samlivet. Dette følger af lovforslagets § 8.

Efter § 11 kan retten kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis tungtvejende grunde af hensyn til barnet taler for det.

Bestemmelsen fastslår et grundlæggende princip om, at et barn har ret til to forældre, hvilket indebærer, at forældrene – uanset at de ikke lever sammen længere – skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg

for barnet, og dels ved at samarbejde omkring væsentlige beslutninger om barnet. Det er også begge forældres ansvar, at der er et godt samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos.

Afgørelsen efter § 11 skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, jf. den foreslåede § 4.

Det kræves efter bestemmelse ikke, at der er enighed mellem forældrene om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Det centrale er, om forældre kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet.

Der må imidlertid ikke være så svære og overvindelige samarbejdsvanskeligheder mellem forældrene i forhold til barnet, at det positive for barnet i, at der dømmes til fælles forældremyndighed, overskygges af forældrenes alvorlige konflikter. Vurderer retten, at forældrenes uenighed og konflikt i forhold til forskellige forhold vedrørende barnet eller samarbejdet herom, er så voldsom, at barnet lider under det, må retten ophæve den fælles forældremyndighed.

Det gælder også, hvor den ene forælder har udøvet vold eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien. Voldsudøvelsen kan påvirke familien som helhed i en sådan grad, at det ikke kan antages at være i barnets interesse, at der i disse situationer skal dømmes til fælles forældremyndighed. Det samme vil være tilfældet, hvis der er sket seksuelle krænkelser af barnet, den anden forælder eller andre familiemedlemmer.

Skyldes konflikterne omkring samarbejdet og barnet, at den ene forælder uden påviselig grund har forsøgt at hindre den anden forælders kontakt til barnet, må retten anlægge et fremtidsorienteret perspektiv ved vurderingen, af hvad der er bedst for barnet. Det må således tillægges stor vægt, hvem af forældrene, der har bedst evne til at samarbejde og dermed på længere sigt sikre barnets samvær med den anden forælder. Der henvises til pkt. 4.10.2. i de almindelige bemærkninger om samværschikane.

Inddragelse af børnesagkyndige, f.eks. ved en børnesagkyndig undersøgelse, kan medvirke til en afdækning af, om konfliktniveauet mellem forældrene har en sådan karakter, at det ikke vil være til barnets bedste, at der dømmes til fortsat fælles forældremyndighed.

Det kan som udgangspunkt heller ikke anses for at være i barnets interesse, at der dømmes til fælles forældremyndighed, hvis en forælder er uegnet som forældremyndighedsindehaver, f.eks. på grund af massivt misbrug, en alvorlig psykisk lidelse eller andet, der gør forælderen uegnet til at deltage i væsentlige beslutninger vedrørende barnets liv.

Der kan også være tale om, at en forælder ikke er interesseret i at varetage omsorgen for barnet og ved sin adfærd har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i barnets liv. Det kan f.eks. være en forælder, som efter samværspraksis ikke vil få samvær – eksempelvis fordi den pågældende ikke har formået at være i stabil kontakt med sit barn eller har været fraværende i barnets liv i flere år, når den manglende kontakt kan tilskrives samværsforælderens egne forhold.

Adgangen til at dømme til fælles forældremyndighed kræver, at mindst én af forældrene ønsker den fælles forældremyndighed bibeholdt.

Retten skal under sagen foretage en almindelig bevisbedømmelse af, om der er tungtvejende grunde til at ophæve den fælles forældremyndighed. Det vil således være naturligt at få belyst, hvad der er baggrunden for ønsket om at få ophævet den fælles forældremyndighed. Den forælder, som gør gældende, at den fælles forældremyndighed skal ophøre, må derfor sandsynliggøre, at ophævelsen vil være bedst for barnet. Retten kan vælge at lade forældrene og barnets forhold belyse ved en børnesagkyndig undersøgelse, hvis en sådan ikke allerede foreligger fra statsforvaltningen. Retten har som noget nyt også mulighed for at inddrage børnesagkyndige under de forberedende retsmøder, således at der gives bedre muligheder for at få et billede af, om en fortsat fælles forældremyndighed vil være bedst for barnet, herunder om forældrene må antages at ville kunne håndtere eventuelle uenigheder omkring barnet og samarbejde på trods af dette. Om børnesagkyndige undersøgelser og muligheden for at inddrage børnesagkyndige i forligsbestræbelser ved retten henvises til forslag til lov om ændring af retsplejeloven §§ 450 a og b.

Der henvises til pkt. 3.2.3. i de almindelige bemærkninger.

Reglen antages at få ganske stor betydning for de forligsförhandlinger i statsförvaltningen, der efter forslaget §§ 28 og 29 som hovedregel vil finde sted inden en eventuel indbringelse af sagen for retten. Som anført nedenfor i bemærkningerne til kapitel 3, vil der, hvis dommen går ud på fortsat fælles forældremyndighed, og der er nedlagt påstand herom, blive afsagt dom om, hos hvem af forældrene barnet skal have bopæl og om det fremtidige samvær.

Den foreslåede bestemmelse har nær sammenhæng med reglen i forslaget § 17 om, at retten kan træffe afgørelse om, hvor barnet skal have bopæl. Spørgsmålet om barnets bopæl har ofte stor betydning for forældrenes konflikter, og muligheden for at træffe afgørelse om, hvor barnet skal bo, vil kunne træde i stedet for en egentlig afgørelse om forældremyndighed. Den vil også kunne træffes samtidig med en afgørelse om fælles forældremyndighed. Der henvises til den foreslåede § 17 og bemærkningerne hertil.

Om dom til fælles forældremyndighed i tilfælde, hvor den ene forælder har forældremyndigheden alene, henvises til udkastets § 14, stk. 1.

Til § 12

Reglen om betydningen af, at gifte, herunder separerede forældre, genoptager samlivet, er, bortset fra en rent sproglig omformulering, identisk med den gældende § 10.

Om overførsel af forældremyndighed

Til § 13

Bestemmelsen er så godt som identisk med den gældende § 11.

I stk. 1, 2. pkt., om anmeldelse af forældres indbyrdes aftaler om forældremyndigheden, er der foretaget en rent sproglig ændring.

Stk. 2, omhandler overførelse af forældremyndigheden til andre ved aftale. Her er 3. pkt., hvorefter aftalen godkendes, medmindre den strider mod, hvad der er bedst for barnet, ophævet. Reglen findes overflødig efter indførelsen af den generelle indledende bestemmelse i § 4 om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Der er ikke herved tilsigtet nogen realitetsændring, idet det også i fremtiden vil være udgangspunktet, at aftalen godkendes, medmindre den ikke er udtryk for, hvad der er bedst for barnet. 3. pkt. om, at retten kan godkende aftaler under retssager har en vis, begrænset betydning i sager efter § 14, stk. 2.

Til § 14

Bestemmelsen omhandler tilfælde, hvor den ene af forældrene har forældremyndigheden alene, og den anden ønsker at få forældremyndigheden overført eller at få del i den. Den afløser de hidtidige regler i §§ 12 og 13.

Den gældende § 12 omhandler tilfælde, hvor moderen har forældremyndigheden alene, idet forældrene ikke har afgivet omsorgs- og ansvarserklæring, jf. den gældende § 5, stk. 1, eller ikke har indgået aftale efter den gældende § 9 om fælles forældremyndighed. Ifølge den gældende § 12, stk. 1, kan faderen i forbindelse med ophøret af et længere samliv få tillagt forældremyndigheden, idet afgørelsen træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Anlægges sagen uden forbindelse med en samlivsophævelse, kan forældremyndigheden overføres til faderen, hvis ændringen er bedst for barnet.

§ 13 angår i sin nuværende udformning tilfælde, hvor den ene af forældrene har forældremyndigheden alene efter en aftale efter den gældende lovs §§ 9, stk. 1, eller 11, stk. 1, eller i henhold til en dom i henhold til lovens §§ 9, stk. 2, eller 13. Kriteriet for overførelsen er, at ”særlige grunde taler herfor, ... hvis det er bedst for barnet navnlig på grund af væsentligt forandrede forhold.”

Efter bestemmelsens stk. 1 kan retten efter anmodning fra en forælder, der ikke har forældremyndigheden, bestemme, at der skal være fælles forældremyndighed, eller overføre forældremyndigheden til denne. Bestemmelsen omfatter alle tilfælde, hvor den ene forælder har forældremyndigheden alene, hvad enten der er tale om, at den ene forælder har forældremyndigheden alene efter loven (en ugift mor, hvor der ikke er underskrevet en ansvars- og omsorgserklæring), eller efter aftale eller dom.

Som et eksempel kan nævnes, at initiativet til at få spørgsmålet om forældremyndighed drøftet og prøvet tages umiddelbart efter, at ugifte forældre, der har boet sammen i længere tid, har ophævet samlivet. I de fleste tilfælde vil ansøgeren antagelig anmode om at få forældremyndigheden overført og dermed fremtidig have den alene, men subsidiært anmode om, at der bliver fælles forældremyndighed. Det kan også være, at sagen tages op, efter at forældrene har været adskilt i en periode. Rejses sagen af en ugift far, der ikke tidligere har haft del i forældremyndigheden, er det underforstået, at samlivet skal være ophævet.

Det afgørende for vurderingen af, om det i sådanne situationer er bedst for barnet, jf. den foreslåede § 4, at der dømmes til fælles forældremyndighed, er barnets relation til den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Det skal således indgå som et moment, hvor lang tid, der er gået siden samlivsophævelsen, eller den aftale eller dom, der ønskes ændret, og hvordan kontakten til barnet har været i den mellemliggende periode. Der bør i den forbindelse tages hensyn til, om der har været samværssabotage fra forældremyndighedsindehaverens side.

Det bør desuden indgå i vurderingen, hvad der er baggrunden for, at den pågældende forælder, der søger om del i forældremyndigheden, ikke tidligere har haft del i forældremyndigheden eller er blevet frataget denne.

Med hensyn til kontakten til barnet er det ikke afgørende, hvilket omfang samværet har haft, men at der har været en kontakt mellem forælderen og barnet. Hvis den manglende kontakt til barnet skyldes samværssabotage fra forældremyndighedsindehaverens side, skal det indgå i bedømmelsen, således at det i sådanne situationer ikke vil svække samværsforældrens muligheder for at få del i forældremyndigheden. De faktiske forhold har stor betydning, ikke mindst, hvis barnet i længere perioder har boet hos den, der nu søger om del i forældremyndigheden.

I de tilfælde, hvor forældrene er flyttet fra hinanden før barnets fødsel, og der søges om del i forældremyndigheden kort tid efter fødslen, kan der lægges vægt på, hvor lang tid parret har levet sammen inden samlivsophævelsen, og om det er sandsynliggjort, at der på baggrund af dette forudgående fællesskab kan etableres et samarbejde omkring barnet. Selv om forældrene ikke har boet sammen, vil der efter omstændighederne kunne lægges vægt på deres indbyrdes relationer og forholdets varighed.

Endelig bør det indgå i vurderingen, om der er forhold, der taler imod etablering af den fælles forældremyndighed. Ved svære og uovervindelige samarbejdsproblemer kan forældrenes indbyrdes konflikter påvirke barnet i et sådan omfang, at det ikke kan antages at være i barnets interesse, at der dømmes til fælles forældremyndighed. Der henvises til bemærkningerne om samarbejdsproblemer i § 11.

Det samme gælder også, hvor den forælder, der søger om del i forældremyndigheden, har udøvet vold mod barnet eller andre i familien. Vold i familien kan være en så stor belastning for barnet, at det ikke kan antages at være i barnets interesse, at der i disse situationer dømmes til fælles forældremyndighed. Det samme vil være tilfældet, hvis der er sket seksuelle krænkelser af barnet, den anden forælder eller andre familiemedlemmer.

Det kan heller ikke antages at være i barnets interesse, at der dømmes til fælles forældremyndighed, hvis en forælder er uegnet som forældremyndighedsindehaver, f.eks. på grund af massivt misbrug, en alvorlig psykisk lidelse eller andet, der gør forælderen uegnet til at deltage i væsentlige beslutninger vedrørende barnets liv.

Det kan også være, at forælderen ikke har vist interesse for at varetage omsorgen for barnet og ved sin omsorg har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i barnets liv, f.eks. ved ikke at have formået at opretholde en stabil kontakt til sit barnet eller har været fraværende i barnets liv i flere år, hvor den manglende kontakt kan tilskrives samværsforældrens egne forhold. Der henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 11.

I sager, hvor der anmodes om overførsel af forældremyndigheden på grund af forældremyndighedsindehaverens chikane af samværet, skal der ved vurderingen af barnets bedste fortsat tages hensyn hertil. Selv om det således ikke fremgår direkte af lovforslaget – som ved den tidligere lovs §§ 12, stk. 2 og § 13, stk. 1 – at der ved vurderingen af, hvad der er barnets bedste, skal tages hensyn til, om indehaveren af forældremyndigheden udøver samværssabotage, så skal det fortsat indgå i vurderingen, om den ene forælder uden rimelig

grund hindrer den anden forælders kontakt til barnet, jf. den foreslåede § 4. Der henvises desuden til pkt. 2.1.3. i de almindelige bemærkninger. Hvis barnet må antages at lide under, at den ene forælder til stadighed umuliggør et samarbejde omkring den anden forælders kontakt til barnet, må retten anlægge et fremtidsorienteret børneperspektiv, således at det nøje overvejes, hvad der på længere sigt vil være det bedste for barnet. Hvis den anden forælder vil være bedre egnet til at varetage samarbejde omkring barnet og sikre barnets kontakt til begge forældre, skal forældremyndigheden overføres til denne. Der henvises til pkt. 4.10.2. i de almindelige bemærkninger. Afgørelsen skal altid træffes på grundlag af en konkret individuel vurdering efter en undersøgelse af det konkrete barns og forældrenes forhold. Der skal også tages hensyn til barnets egne synspunkter, jf. bemærkningerne til forslagets §§ 5 og 31.

Stk. 1 vil også finde anvendelse i sager, hvor en forælder er blevet fradømt forældremyndigheden efter den gældende lov. Om vurderingen af, hvorvidt det vil være det bedste for barnet, at den fælles forældremyndighed genetableres, henvises til bemærkningerne ovenfor. Som nævnt bør det indgå i vurderingen, hvad der er baggrunden for, at den pågældende forælder, der søger om del i forældremyndigheden, er blevet frataget denne. Det skal endvidere indgå som et moment, hvor lang tid, der er gået siden samlivsophævelsen, eller den aftale eller dom, der ønskes ændret, og hvordan kontakten til barnet har været i den mellemliggende periode. Der bør i den forbindelse tages hensyn til, om der har været samværssabotage fra forældremyndighedsindehaverens side. Er der tale om, at forældremyndigheden er blevet tillagt den ene forælder i forbindelse med samlivsophævelse på grund af uenighed om barnets bopæl, og den anden forælder i øvrigt i perioden siden samlivsophævelsen har opretholdt kontakt til barnet, vil der som udgangspunkt kunne etableres fælles forældremyndighed.

I de tilfælde, hvor der søges om del i forældremyndigheden, efter at denne er ophævet af retten efter den foreslåede § 11, fordi tungtvejende grunde taler derfor, må det indgå i vurderingen, hvad der er baggrunden for denne ophævelse, og hvordan barnets og forældrenes forhold har ændret sig i forhold til afgørelsestidspunktet.

Udformningen af en enkelt ændringsregel, der også omfatter tilfælde, der hidtil har været reguleret i §§ 12 og 13 nødvendiggør nogle konsekvensændringer for at opretholde den hidtidige retstilstand. I § 35, stk. 2, foreslås tilføjet et nyt punktum om, at det kun er i sager, som den ugifte far anlægger, det er muligt at anmode retten om at træffe en samværsafgørelse, mens dette ikke er muligt, hvis sagen efter § 14 angår ændring af en aftale eller en afgørelse. Det er på tilsvarende måde nødvendigt at ændre retsplejelovens § 327, stk. 1, nr. 1, om fri proces, jf. bemærkninger til bestemmelsen i udvalgets udkast til ændringer af retsplejeloven.

Stk. 2, svarer til den gældende lovs § 13, stk. 3. Den omhandler tilfælde, hvor andre end forældrene har fået forældremyndigheden efter en aftale i medfør af § 13, stk. 2, eller hvor der efter et dødsfald er truffet afgørelse efter § 15. Med bestemmelsen er der mulighed for at ændre sådanne aftaler og afgørelser.

Dødsfald

Til § 15

Reglen omhandler retsstillingen, hvis den ene eller begge forældre dør, og er, bortset fra en lille sproglig stramning af stk. 2, 1. pkt., en uændret videreførelse af den gældende lovs § 14. Det indebærer, at de særlige kriterier for placering af forældremyndigheden videreføres. Dette er fundet nødvendigt, uanset at kriterierne herfor i andre enkeltbestemmelser er udeladt samtidig med indførelsen af den generelle regel i § 4. Er den ene eller begge forældre døde, er det også et grundlæggende kriterium, at en afgørelse skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, men de mere nuancerede kriterier i § 15, stk. 1, 3. og 5. pkt., i stk. 2, 2. pkt., og i stk. 3, 2. pkt., er udtryk for den fortrinsstilling, som den efterlevende forælder har, og for den helt specielle situation, at den ene af forældrene forvolder den andens død.

Til § 16

Bestemmelsen om adgangen til at fremkomme med tilkendegivelser om, hvem der skal have forældremyndigheden, hvis forældremyndighedsindehaveren dør, er uændret, bortset fra at 2. pkt. er udeladt. Der henvises herved til forslagets § 4, hvorefter afgørelsen også i denne situation skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Det fremgår med tilstrækkelig tydelighed af 1. pkt. med anvendelsen af ordene "tilkendegive" og

"bør", at der er tale om en vejledende henstilling. Af de grunde, der er beskrevet ovenfor om § 15, er det fundet nødvendigt at bevare det hidtidige 3. pkt. om den efterlevende forælders fortrinsstilling.

Til kapitel 3

Barnets bopæl

Til § 17

Der foreslås, at retten kan bestemme, hos hvem af forældrene barnet skal bo.

Reglen har nær sammenhæng med indførelsen af adgangen i forslagene til § 11 og § 14, stk. 1, til ved dom at bestemme fælles forældremyndighed, selv om forældrene ikke er enige herom. I forbindelse med en sådan dom vil det i de fleste tilfælde være nødvendigt at træffe afgørelse om bopælsspørgsmålet. Den af forældrene, der ønsker en ændring af forholdet, vil da normalt nedlægge påstand om at få forældremyndigheden alene, og subsidiært om fælles forældremyndighed, samt at barnet skal bo hos vedkommende.

Forudsætningen for, at der kan træffes afgørelse om barnets bopæl, er, at der er fælles forældremyndighed. Det kan ikke bestemmes, at barnet skal bo hos en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Det kan også tænkes, at forældre er enige om fælles forældremyndighed, men alene ønsker det væsentlige tvistsspørgsmål om barnets bopæl afgjort ved en dom, så der kun nedlægges en påstand om bopælen. Anmoder en ugift far, der ikke har del i forældremyndigheden om overførsel af forældremyndigheden efter § 14, stk. 1, og er der en subsidiær påstand om fælles forældremyndighed, er det nærliggende med en supplerende påstand om barnets bopæl.

Afgørelsen om barnets bopæl skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet, jf. den foreslåede § 4. Afgørelsen afhænger således af en konkret og individuel vurdering af barnets forhold og de øvrige momenter i sagen. Der kan bl.a. lægges vægt på barnets tilknytning til forældrene, forældrenes personlige egenskaber, og hvordan barnet vil reagere ved eventuel at skulle skifte institution, skole, mv. som følge af en flytning.

I tilfælde, hvor den ene forælder eller den hidtidige bopælsforælder uden rimelig grund har hindret den anden forælders kontakt til barnet, er der behov for, at retten anlægger et fremtidsorienteret perspektiv ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, således at det indgår i vurderingen med betydelig vægt, i hvor stort et omfang barnet belastes af bopælsforælderens adfærd, samt hvem af forældrene, der fremover må anses for bedst egnet til at samarbejde omkring barnet i det daglige og sikre barnets kontakt til den anden forælder. Der henvises til pkt. 4.10.2. om samværschikane i de almindelige bemærkninger.

Det foreslås, at retten kan træffe afgørelse om, at barnets bopæl kan være hos en forælder, der har eller ønsker at have bopæl i udlandet, jf. stk. 1, 2. pkt. Dette kan være nødvendigt, hvis den ene af forældrene under sagen om forældremyndighed og barnets bopæl oplyser, at den pågældende ønsker at flytte til udlandet, og samtidig anmoder om, at barnet kan have bopæl der. Hvis retten finder, at det vil være bedst for barnet at have bopæl hos den forælder, der ønsker at flytte til udlandet, jf. § 4, kan retten træffe afgørelse om, at barnet kan have bopæl hos den pågældende forælder i udlandet. Afgørelsen kan alene gå ud på, at barnet kan tage bopæl i et bestemt land, således at retten ved vurderingen af, om bopæl hos den pågældende forælder vil være bedst for barnet, kan tage højde for den anden forældremyndighedsindehavers mulighed for at varetage ansvaret og omsorgen for barnet og opretholde kontakten til barnet, hvis barnet skal bo i det pågældende land. En uenighed om, hvorvidt barnets bopæl kan være i udlandet er således i sig selv ikke tilstrækkelig til, at den fælles forældremyndighed skal ophæves. Om ophævelse af den fælles forældremyndighed henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 11.

Efter bestemmelsens stk. 2, kan en bopælsafgørelse ændres særskilt. Ændringer i barnet eller forældrenes forhold kan føre til, at den ene af forældrene ønsker barnets bopæl ændret.

Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis bopælsforælderen ønsker at flytte med barnet indenlands eller til udlandet. Retten må i den forbindelse træffe en ny afgørelse om, hvor barnets bopæl skal være.

Særligt for så vidt angår flytning til udlandet, skal det bemærkes, at det følger af den foreslåede § 3, stk. 2, at er forældrene uenige om forældremyndigheden, skal begge forældre samtykke til barnets udrejse af landet, eller til at barnet tager fast bopæl i udlandet. I disse situationer er det således ikke tilstrækkeligt at varsle den

anden forælder, såfremt man som bopælsforælder ønsker at flytte med barnet til udlandet. Opnås et sådan samtykke ikke efter varslingen, må bopælsforælderen indgive anmodning til statsforvaltningen om, at barnet kan tage have bopæl hos den pågældende forælder i udlandet, jf. § 17, stk. 2, jf. stk. 1. Den anden forælder kan anmode om, at bopælen overføres til den pågældende. I tilfælde af fortsat uenighed herom, må retten træffe en ny afgørelse om barnets bopæl, jf. § 17, stk. 2. En uenighed om, hvorvidt barnets bopæl kan være i udlandet, er således i sig selv ikke tilstrækkeligt til, at den fælles forældremyndighed skal ophæves. Om ophævelse af den fælles forældremyndighed henvises til bemærkningerne til den foreslåede § 11. Om forældres pligt til at varsle en flytning af sin eller barnets bopæl henvises til den foreslåede § 3a og bemærkningerne hertil, samt til pkt. 3.4.3. i de almindelige bemærkninger.

Retten afgørelse om barnets bopæl bør begrundes på en sådan måde, at det tydeligt fremgår, hvad forudsætningerne for afgørelsen er. Det kan således have betydning for rettens senere vurdering af en sag om ændring af barnets bopæl, jf. § 17, stk. 2, hvis det f.eks. tidligere har været en forudsætning spørgsmålet om barnets bopæl, at bopælsforælderen har erklæret sig indforstået med at overholde en aftale eller afgørelse om udvidet samvær med den anden forælder, men efterfølgende stiller hindringer i vejen for dette samvær, eller eventuelt vælger at flytte med barnet.

Det er efter lovforslaget ikke muligt at træffe afgørelse om delt bopæl. Der henvises til pkt. 3.3.2. og 3.3.3. i de almindelige bemærkninger.

Selvstændige anmodninger om en afgørelse om barnets bopæl, behandles på linje med sager om forældremyndigheden, således som sagsgangen er tilrettelagt med virkning fra 2007. Det indebærer, at anmodninger om en bopælsafgørelse altid skal indgives til statsforvaltningen, jf. den foreslåede § 28, stk. 1, og at statsforvaltningen indkalder parterne til et møde herom, medmindre det skønnes unødvendigt eller uhensigtsmæssigt, jf. § 28, stk. 2 og 3. Forældrene og børnene skal tilbydes børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. § 29. Det vil være muligt for en forælder at anmode retten om en samværsafgørelse efter § 35, stk. 2, under en selvstændig sag om barnets bopæl, der første gang indbringes for retten, jf. § 17, stk. 1, jf. § 37. I så fald er der tillige adgang til at anmode om en afgørelse om midlertidigt samvær efter § 26. Reglerne i § 37 om indbringelse af forældremyndighedssager for retten gælder også for særskilte bopælsanmodninger. Der foreslås indført hjemmel til at fastsætte administrative regler også om bopælsafgørelser, jf. § 38, stk. 2.

Det er kun i tvisttilfælde, at statsforvaltningerne eller domstolene bliver inddraget i, hos hvem af forældrene barnet skal have bopæl. Efter forslaget § 3, stk. 1, 2. pkt., kan forældrene i fællesskab træffe denne væsentlige beslutning. En sådan aftale skal i modsætning til forældremyndighedsaftaler ikke anmeldes til statsforvaltningen. Derimod må en ændring af bopælen registreres i folkeregistret.

Domme, der indeholder en afgørelse efter § 17 om barnets bopæl, kan tvangsfuldbyrdes af fogedretten efter reglerne i det foreslåede nye kapitel 48 a i retsplejeloven. Der henvises til det samtidige fremsatte lovforslag om ændring af lov om rettens pleje mv. Det følger således af den foreslåede § 478, stk. 1, nr. 1, at en dom, der indeholder en afgørelse om barnets bopæl, kan tvangsfuldbyrdes af fogedretten. Det samme kan et retsforlig om bopælen, jf. § 478, stk. 1, nr. 2. Der foreslås desuden en ny affattelse af § 478, stk. 1, nr. 3, som indebærer, at aftaler om bopælen, der indgås i statsforvaltningen, også kan fuldbyrdes. Denne bestemmelse foreslås tillige udvidet til at omfatte private aftaler om barnets bopæl, forudsat at de på samme måde som samværsaftaler er forsynet med en tvangsfuldbyrdelsesklausul. Der henvises § 1, nr. 11, i til forslag til lov om ændring af rettens pleje,

Til kapitel 4

Samvær mv.

Samvær med forældre

Til § 18

Bestemmelsen indeholder grundreglerne om samvær. Den afløser den hidtidige regel i § 16.

Af reglen fremgår, at barnet er i centrum, og at barnet har en ret til samvær, selv om den, snarere end en juridisk ret for barnet, rummer en moralsk ret, jf. stk. 1, 1. pkt. Dermed understreges, at det er barnets interesse

i samværet, der er det grundlæggende. I 2. pkt. fremhæves, at begge forældre, både den, der har barnet boende, og den, der ønsker at have kontakt med barnet på anden måde, har ansvaret for, at barnet har samvær.

Ved i *stk. 2* at angive, at det er den forælder, der ikke har barnet boende, der kan gå til statsforvaltningen for at få samværet fastlagt, jf. § 20, understreges karakteren af barnets retsstilling og forældrenes partsstilling. Der henvises til betænkningens afsnit 6.4.1.2.

Det foreslås i *stk. 3* at statsforvaltningerne og domstolene ved førstegangsfastsættelse af samvær under en forældremyndighedssag skal kunne fastsætte samvær i op til 7 dage ud af 14 dage (samvær halvdelen af tiden/deleordning). Da sådanne ordninger må baseres på et udtalt samarbejde mellem forældrene, bør muligheden kun anvendes i særlige tilfælde, f.eks. hvis hvor barnet i en årrække har boet sammen med forældrene frem til samlivsophævelsen, og der i umiddelbar forlængelse heraf anmodes om mest muligt samvær, eller i tilfælde, hvor forældrene hidtil har praktiseret en deleordning.

Der vil altid skulle foretages en konkret og individuel vurdering af, hvad der er bedst for barnet. Der kan i den forbindelse lægges vægt på barnets alder, den geografiske afstand mellem forældrenes boliger, afstand til barnets institutioner, skole, fritidsinteresser og kammerater, samt forældrenes evne til at samarbejde.

Det vil også være muligt under en sag om ophævelse af den fælles forældremyndighed, der behandles enten af statsforvaltningen eller retten, at træffe en midlertidig afgørelse om, at barnet har samvær med den ene af forældrene i 7 dage ud af 14 dage, således at den midlertidige afgørelse om, hvor barnet skal bo, ikke forergriber en senere afgørelse om forældremyndigheden. Der henvises til bemærkningerne under §§ 23 og 26.

I dag har den, der har barnet boende, ikke mulighed for at gå til statsforvaltningen for at få fastsat samværet. Dette følger af, at der ikke er nogen pligt for den anden forælder til at have kontakt med barnet. Forslaget indeholder ikke forslag til ændring af dette. Derimod foreslås, at bopælsforældre får en såkaldt initiativret, jf. *stk. 4*. Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 4.3. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær, indebærer reglen, at bopælsforælderen kan rette henvendelse til statsforvaltningen med henblik på, at den anden forælder indkaldes til et møde for at drøfte mulighederne for et fremtidigt samvær. Et sådant møde og den deri liggende opfordring kan føre til en samværsaftale. Er den, der indkaldes, usikker på muligheden for og hensigtsmæssigheden af en kontakt, er der ikke noget i vejen for, at statsforvaltningen tilbyder børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. § 29. Mødet kan også føre til en anmodning fra den, der ikke har barnet boende, om en samværsresolution, jf. *stk. 2*, eller en beslutning om anden kontakt, jf. § 21, for at få kontakten lagt i faste rammer. Det er frivilligt for den potentielle samværsforælder, om denne vil følge opfordringen og møde op i statsforvaltningen.

Initiativretten for en bopælsforælder gælder uanset, om der foreligger en samværsaftale, der ikke eller kun i begrænset omfang udnyttes af samværsforælderen, eller der ikke har været fastsat samvær.

Initiativretten har en parallel i § 32 om en adgang for barnet til at få forældrene indkaldt til et møde om f.eks. samværet.

Samvær med andre end forældre

Til § 19

Bestemmelsen er ny og giver i visse situationer andre end forældre mulighed for at få samvær med barnet. Der henvises til pkt. 4.4. i de almindelige bemærkninger. Reglen har kun betydning, hvis bopælsforælderen ikke frivilligt går med til, at barnet har kontakt med den eller de pågældende.

Stk. 1 omhandler tilfælde, hvor en forælder er død, eller begge forældre er døde. I sådanne tilfælde kan barnets nærmeste pårørende anmode statsforvaltningen om at fastsætte samvær. Der er ikke, som det er forudsat i § 18 om samvær med forældre, en formodning for, at et samvær er i barnets interesse. Om der skal fastsættes samvær, afhænger således af en konkret vurdering af, om barnet har en sådan tilknytning til den pågældende ansøger, at det med udgangspunkt i § 4 vil være bedst for barnet trods bopælsforælderen modstand at bevare kontakt, f.eks. med sine bedsteforældre.

Som det fremgår af formuleringen omhandler stk. 1 også tilfælde, hvor barnet bliver forældreløst. I sådanne tilfælde træffes der efter § 15, stk. 2, afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. Ønsker indehaveren af forældremyndigheden ikke at bevare barnets kontakt med dets familie, kan nærmeste pårørende fra begge forældregrene anmode om en samværsafgørelse.

Det fremgår af bestemmelsen, at samværsansøgningen kun kan imødekommes, hvis vedkommende kan betragtes som barnets nærmeste pårørende. Det er tillige forudsat, at barnet er nært knyttet til ansøgeren. Der tænkes i første række på afdødes familie, f.eks. dennes forældre, barnets bedsteforældre. Reglen kan også anvendes af andre, der opfylder kriterierne. Det kan være ældre søskende eller halvsøskende og afdødes bror eller søster. Stk. 1, er ikke begrænset til afdødes slægt. Har bopælsforælderen dannet en ny familie, som senere er brudt op, kan den tidligere stedforælder indgive ansøgning efter § 19, stk. 1.

Det er ikke tanken, at samværet skal have samme omfang som forældresamvær og dermed erstatte et sådant. Reglen indebærer, at der kan være flere, som opfylder kriterierne for samvær. Det kan være afdødes bedsteforældre, en ældre halvsøster og en forhenværende stedfar. Er begge forældre døde, kan begge hold bedsteforældre ansøge om samvær. Dette må tages i betragtning, når statsforvaltningen skal tage stilling til, om der skal være samvær og i bekræftende fald dets omfang. Skal flere have samvær, taler det for at begrænse hyppigheden og udstrækningen.

Stk. 2 omhandler i første række tilfælde, hvor der ikke er samvær med den forælder, barnet ikke bor hos. Også i disse tilfælde kommer en anvendelse af reglen kun på tale, hvis den, der har barnet boende, modsætter sig familiekontakten. Reglen er bl.a. begrundet i, at den, der ikke har samvær, er afskåret fra at ansøge om en samværsresolution til fordel for f.eks. sine forældre.

Som det fremgår af *stk. 2*, kan de samme nærmeste pårørende, som er omfattet af stk. 1, og beskrevet ovenfor, ansøge om samvær. Ifølge stk. 2, er adgangen snævrere end efter stk. 1, idet samvær kun kan fastsættes ”i ganske særlige tilfælde”. Det skyldes, at begge forældre lever, og at der må lægges stor vægt på grunden til, at der ikke er kontakt med den potentielle samværsforælder. Endvidere må der tages hensyn til, hvordan denne ser på spørgsmålet. Det fremgår således af § 33, stk. 2 og 3, at statsforvaltningen skal indhente en erklæring fra den forælder, der ikke har samvær.

Det manglende samvær, der giver anledning til en ansøgning efter *stk. 2*, kan skyldes, at der er meddelt afslag på en ansøgning om samvær, eller at samværet er ophævet. Det kan også af andre grunde være umuligt at have samvær, f.eks. på grund af afsoning af en længere fængselsstraf i udlandet eller en alvorlig psykisk lidelse. Bor en samværsforælder i udlandet, kan samværsmulighederne være begrænset til feriensamvær et par gange om året. I denne situation vil der kunne fastsættes samvær for andre. Endelig kan den samværsberettigede have valgt ikke at have kontakt med barnet.

I tilfælde, hvor samværsforælderen kun periodevis er fraværende – f.eks. på grund af udenlandsophold eller fængselsophold – bør der udvises tilbageholdenhed med at fastsætte samvær for andre end denne forælder. Der skal udvises opmærksomhed overfor, om det vil være til barnets bedste skiftevis at have samvær med samværsforælderen og andre, f.eks. således at barnet har samvær med bedsteforældre i 2 måneder, for derefter at have samvær med samværsforælderen i 3 måneder, hvorefter der igen er samvær med bedsteforældrene. Omvendt kan det netop være samværet med bedsteforældrene, der udgør den stabilitet i samværet, som barnet har glæde af. Det er i disse situationer vigtigt, at der ses på barnets samlede situation, og at der fastsættes samvær ud fra et langtidsorienteret perspektiv.

Forudsætningen for, at der kan blive tale om samvær efter *stk. 2*, er, at barnet er nært knyttet til den nærmeste pårørende. Personkredsen, der kan indgive anmodning efter *stk. 2*, er således den samme, som er omfattet af *stk. 1*. Vurderingen af, om der skal tilkendes samvær, afhænger af barnets og forældrenes forhold. Det vil være lettere at få samvær, hvis forældresamværet er umuligt, end hvis samværet er fravalgt, medmindre den fravælgende forælder erklærer sig indforstået hermed. Ikke mindst i tilfælde, hvor samværsmulighederne er begrænsede, afhænger vurderingen i høj grad af den samværsberettigede forælders indstilling til et supplerende samvær for den eller de pårørende. I situationer, hvor samværet er afslået eller ophævet på grund af samværsforælderenes forhold, gør der sig helt særlige hensyn gældende. Der er her tale om et udpræget beskyttelseshensyn til barnet, som meget vel kan føre til, at der ikke bør fastsættes samvær med an-

dre, f.eks. bedsteforældre. Dette må afhænge af en skønsmæssig vurdering, hvor mulighederne for at fastsætte samvær under særlige vilkår må inddrages. Der henvises til pkt. 4.4.4. i de almindelige bemærkninger.

Som altid skal afgørelsen træffes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, jf. § 4. Som nævnt er det ikke tanken, at de pårørende skal have samvær i samme omfang som forældre.

Efter § 21 er der mulighed for i stedet for eller som et supplement til et samvær at træffe bestemmelse om anden kontakt end samvær.

Stk. 3 angiver, at det er de nærmeste pårørende, der kan anmode om samvær. Det sker ved henvendelse til statsforvaltningen, jf. lovens § 28. Der skal efter § 28, stk. 2, i almindelighed afholdes et møde mellem ansøgeren og bopælsforælderen, og der skal tilbydes børnesagkyndig bistand eller konfliktmægling, jf. § 29. Det følger forudsætningsvis af § 35, at der ikke kan blive tale om en domstolsafgørelse om samværet, heller ikke under en sag om statsforvaltningens forældremyndighedsafgørelse efter dødsfald, der er indbragt for retten i medfør af § 34.

Det fremgår af § 537 i forslaget til ændring af retsplejeloven, at fogeden kan fastsætte tvangsbøder, hvis bopælsforælderen ikke frivilligt overholder en afgørelse om samvær med andre end forældrene, hvorimod det ikke er muligt for fogeden at træffe beslutning om umiddelbar magtanvendelse.

Samværsafgørelser

Til § 20

Bestemmelsen er en videreførelse af den gældende § 17, som bestemmelsen er formuleret ved lov nr. 525 af 24. juni 2005. Stk. 1 er identisk med den gældende § 17, stk. 1, 1. pkt., og stk. 4 er identisk med den gældende § 17, stk. 4.

Som følge af den nye § 4 er stk. 1, 2. pkt., om at samværsafgørelsen træffes efter, hvad der er bedst for barnet, udeladt som overflødig.

Også i *stk. 2* om ændringer og i *stk. 3* om afslag og ophævelse af samvær er de særlige kriterier udeladt. *Stk. 2* suppleres af reglen i § 36 om, at en anmodning om ændring af samvær mv. kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Om reglerne for afslag på og ophævelse af samvær efter *stk. 3*, henvises til pkt. 4.8. i de almindelige bemærkninger.

Særligt vedrørende fastsættelse af *samvær for mindre børn* er der ved forslaget tilsigtet en ændring af praksis i form af, at statsforvaltningerne kan tilrettelægge samværet for disse børn med større hyppighed. I forbindelse med fastsættelse af samvær med mindre børn bør der ikke skelnes mellem de situationer, hvor der allerede er etableret kontakt mellem samværsforælderen og barnet, og hvor der ikke er en sådan kontakt – eksempelvis fordi forældrene er gået fra hinanden før eller lige efter barnets fødsel. Også i sidstnævnte situation kan der være gode grunde til, at der fastsættes hyppige, men måske ganske kortvarige samvær mellem samværsforælderen og barnet i dets første levemåneder, og hvor omfanget af samværet gradvist kan optrappes i takt med barnets alder. Ved et sådant samvær i barnets første levemåneder vil et kortvarigt samvær f.eks. kunne være en ½ - 1 time, således at der kan tages hensyn til barnets samlede pleje- og omsorgsbehov. Det skal fremhæves, at det er en afgørende forudsætning for fastsættelse af samvær, at der som overvejende udgangspunkt inddrages børnesagkyndige i sagerne, idet de børnesagkyndige dermed kan medvirke til at give forældrene en forståelse af barnets situation, ligesom det kan være med til at afdække barnets og forældrenes forhold, samt målrette tiltag, der kan føre til en forligsmæssig løsning mellem forældrene.

Der henvises til pkt. 4.6.3. i de almindelige bemærkninger.

I sager om *afslag på og ophævelse* af samvær tilsigtes der med loven en række opstramninger af praksis.

I forbindelse med behandlingen af sager om afslag på og ophævelse af samvær bør der ske en fremhævelse af barnets perspektiv, sådan at børn blive mere synlige i behandlingen. Dette kan ske i form af inddragelse via børnesamtaler eller børnesagkyndig rådgivning. Sagsoplysningen skal ske så tidligt i forløbet som muligt, herunder ved at eksempelvis at fremme det tværfaglige samarbejde mellem kommunerne og statsforvaltningerne.

For så vidt angår en opstramning af praksis i sager om afslag på og ophævelse af samvær vil en samværsforælders ustabilitet kunne føre til ophævelse af samværet på et tidligere tidspunkt end i dag. I de sager, hvor barnet og samværsforælderen ikke har haft kontakt længe eller aldrig har set hinanden, skal der i højere grad fokuseres på barnets perspektiv, end på adskillens længde og baggrund. I disse sager skal det altid undersøges, hvad barnets synspunkter og behov er.

Hvis der i en sag er dokumenteret voldelig adfærd over for barnet, bør det altid føre til, at en anmodning om ophævelse eller afslag på samvær imødekommes. Det må anses for meget alvorligt, såfremt en samværsforælder har udøvet vold over for sit barn, og samværet må i disse situationer ophæves af hensyn til barnet. Samtidig bør der udvises stor opmærksomhed i sager, hvor der er påstand om, at der er udøvet vold mod bopælsforælderen eller andre medlemmer af den husstand, hvor barnet opholder sig. Det er vigtigt at undersøge, hvordan volden har påvirket barnet og familien som helhed. Sager, hvor der er påstand om voldelig adfærd over for bopælsforælderen eller dennes familie, kan således føre til ophævelse af samværet. Der bør altid iværksættes en nærmere undersøgelse af de nævnte sager i form af f.eks. en børnesagkyndig undersøgelse, ligesom udgangspunktet er, at samværet suspenderes, mens sagen undersøges.

I sager om grænseoverskridende adfærd over for barnet er det særdeles vigtigt, at statsforvaltningen snarest får oplyst sagen tilstrækkeligt. Statsforvaltningen bør normalt altid rette henvendelse til barnets bopælskommune, dels for at indhente oplysninger om barnet og familiens situation, dels for at gøre kommunen opmærksom på familiens situation med henblik på, at kommunen kan vurdere, om der er behov for at iværksætte hjælpeforanstaltninger for barnet eller familien. Det eksisterende samarbejdsforum i form af tovholderfunktioner og kontaktpersoner i henholdsvis statsforvaltninger og kommuner skal derfor videreføres og så vidt muligt udbygges.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.8.3.

Ved forslaget tilsigtes også en opstramning af praksis for fastsættelse af *erstatningssamvær* i sager, hvor bopælsforælderen uden påviselig grund hindrer barnets kontakt til samværsforælderen. Efter den gældende praksis skal det vurderes, hvilken betydning afbrydelsen har haft for forbindelsen mellem barnet og samværsforælderen, og i hvilket omfang der i øvrigt er samvær. Som udgangspunkt fastsættes der helt eller delvist erstatningssamvær, hvis bopælsforælderen har chikaneret samværet, med mindre hensynet til barnet taler imod det.

Herudover er der en vis tilbageholdenhed med at fastsætte erstatningssamvær, idet der tages hensyn til, hvad der er bedst for barnet, navnlig dets behov for stabilitet og planlægning. Hvis der er et hyppigt og regelmæssigt samvær, vil tabet af nogle få dage i almindelighed ikke skade forholdet til barnet. I sådanne situationer er man derfor tilbageholdende med at fastsætte erstatningssamvær og dermed bryde den faste plan for samværet, som normalt må anses for at være bedst for barnet.

Der tilsigtes en opstramning af praksis i sager, hvor samværsforælderen uden påviselig grund hindrer barnets kontakt til samværsforælderen. I rene tilfælde af chikane fra bopælsforælders side skal der således fastsættes erstatningssamvær, selv om der kun er tale om enkeltstående aflysninger. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor bopælsforælderen holder barnet hjemme uden begrundelse, eller hvor bopælsforælderen uden held har forsøgt at bytte samværsweekend, og herefter – trods manglende accept fra samværsforælderen – holder barnet hjemme på samværsdagen.

Der bør desuden i højere grad, end det er tilfældet i dag, fastsættes erstatningssamvær i de tilfælde, hvor fraværet af samværet har betydning for barnets kontakt til samværsforælderen, f.eks. hvis der kun er samvær i et meget begrænset omfang, hvis samværet aflyses gentagne gange over en kortere periode, eller hvis samværet aflyses i større omfang end ellers på grund af, at bopælsforælderen holder mere ferie end normalt, eller fordi ferien ikke holdes sammenhængende.

Det bemærkes, at statsforvaltningerne skal være opmærksomme på så tidligt som muligt i sagsforløbet gennem en børnesagkyndig undersøgelse at forsøge at afklare, hvad grundlaget for hindringen af samværet er. Det er vigtigt tidligt at få afdækket konfliktens kerne og herefter gennem tilbud om børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling mv. forsøge at få forældrene til at forstå barnets perspektiv, så årelange tovtrækkerier og konflikter omkring barnet undgås.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.9.2. i de almindelige bemærkninger.

Det bemærkes, at ansøgninger om erstatningssamvær, der påviseligt har grundlag i samværschikane fra bopælsforælders side, eller hvor fraværet af samvær har betydning for barnets kontakt til samværsforælderen, jf. oven for, *ikke* kan afvises efter lovens § 36 (den tidligere § 17, stk. 2). Ansøgninger om erstatningssamvær i de ovenfor nævnte tilfælde skal således realitetsbehandles, selv om forholdene i sagen i øvrigt ikke har ændret sig væsentligt. Der henvises i øvrigt til § 36 og bemærkningerne hertil.

Efter bestemmelsens *stk. 4*, kan statsforvaltningen træffe afgørelse om transport af barnet i forbindelse med samvær og om afholdelse af udgiften hertil. Statsforvaltningen skal almindeligvis tage stilling til, hvem af forældrene, der skal hente og bringe barnet til samvær og afholde omkostningerne dertil. Efter bestemmelsen tilsigtes en ændring af den gældende praksis, således at det fremover er udgangspunktet, at samværsforælderen sørger for afhentningen af barnet ved samværets start, og bopælsforælderen sørger for afhentningen i forbindelse med afslutningen af samværet. Begge forældre afholder udgifterne til den del af transporten, som den pågældende er ansvarlig for, herunder transport af både barnet og eventuel ledsager. Der kan dog være forhold i sagen, der gør, at dette udgangspunkt må fraviges. En meget stor forskel i forældrenes økonomi kan således føre til, at udgangspunktet fraviges. I tilfælde, hvor den ene af forældrene vælger at flytte, og den geografiske afstand mellem forældrene er med til at vanskeliggøre samværet, kan dette få betydning, således at den forælder, der vælger at flytte, efter omstændighederne kan pålægges at bære den overvejende del af ansvaret for transporten, herunder udgifterne hertil. Endelig kan der være praktiske forhold, der gør det uforholdsmæssigt besværligt eller umuligt for den ene af forældrene at deltage i transporten, eller det kan være nødvendigt eller hensigtsmæssigt at fastsætte alternative afhentningssteder, hvilket også kan føre til en anden fordeling af transporten.

Efter bestemmelsen er det desuden muligt for statsforvaltningen i særlige tilfælde, hvor dette efter en konkret vurdering er nødvendigt for at tilrettelægge afhentningen og afleveringen af barnet på den mest hensigtsmæssige måde, at lade den ene forælder betale den anden forælders udgifter til f.eks. ledsagelse af barnet eller lignende. Dette gælder både for samværs- og bopælsforælders udgifter.

Det er hensigten med bestemmelsen, at det nævnte udgangspunkt vil medvirke til at fastholde forældrenes ansvar for, at samværet kommer til at fungere, samtidig med at begge forældre i forbindelse med flytning i højere grad vil overveje, hvordan samværet vil kunne fungere i praksis. Der henvises til § 18, stk. 1, hvorefter begge forældrene har et ansvar for, at samværet kan virkeliggøres og praktiseres.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2.3.

Anden kontakt

Til § 21

Bestemmelsen, der giver mulighed for anden kontakt end fysisk samvær og dermed for såkaldt indirekte samvær, viderefører den hidtidige § 18.

I *stk. 1* er blandt de opregnede eksempler anden kontakt tilføjet elektronisk post. Fotografier er også nævnt udtrykkeligt, idet de kan være vigtige for familiefølelsen, hvad enten det er barnet, der får et fotografi af den forælder, det ikke har samvær med eller kun sjældent ser, eller det er denne, der får et fotografi af barnet. Opregningen er ikke udtømmende. Videoptagelser af vigtige begivenheder eller fra barnets dagligdag kan også være værdifulde. Gaver til barnet til jul og fødselsdag kan være endnu en kontaktmulighed.

Det kan ikke udelukkes, at § 18 kan have et anvendelsesområde udover som et alternativ eller supplement til samvær. Har der i længere tid ikke været samvær, kan det tænkes, at anden kontakt kan indgå som et led i en optrappingsordning og på den måde være en indledning til et samvær.

Stk. 2 opregner, hvem der kan anmode om kontakt efter reglen. Nr. 2 knytter sig til den nye bestemmelse i § 19 om barnets nærmeste pårørendes muligheder for at få samvær. Der kan forekomme tilfælde, hvor pårørende, som opfylder betingelserne i § 19, ikke har mulighed for at have samvær med barnet, og der kan være tilfælde, hvor det vurderes, at et samvær eller et supplerende samvær vil være en belastning for barnet. Der kan således efter omstændighederne fastsættes anden kontakt end samvær, selv om betingelserne for egentligt samvær ikke er opfyldt. I sådanne tilfælde kan et værdifuldt alternativ både for barnet og for de nærmeste

pårørende være telefonsamtaler eller anden kontakt, som udveksling af fotografier og gaver, selv om den, der har barnet boende, er imod det.

Orientering om barnet

Til § 22

§ 22 afløser § 19 i lov om forældremyndighed og samvær om retten til at få orientering om barnet for den forælder, som ikke har del i forældremyndigheden. Anvendelsesområdet for den nye bestemmelse er dog udvidet, da den også giver en forælder uden del i forældremyndigheden ret til orientering om generelle sociale aktiviteter på barnets skole og børneinstitution samt en adgang til at deltage i disse aktiviteter. Desuden har en forælder uden del i forældremyndigheden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold i de tilfælde, hvor disse forefindes på skoler og i børneinstitutioner.

Stk. 1, 1. pkt. regulerer skolers, børneinstitutioners, social- og sundhedsvæsenets, samt private sygehuses, privat praktiserende lægers og tandlægers pligt til – efter anmodning – at videregive oplysninger til den af forældrene, der ikke har forældremyndigheden. Denne forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold i de tilfælde, hvor disse forefindes på skoler og i børneinstitutioner. Den, der har forældremyndigheden, kan ikke gøre indsigelser, og meddelelse af oplysninger om barnet anses ikke for at krænke tavshedspligten.

Det er kun myndigheder mv., der har direkte kontakt med børn, der er omfattet af bestemmelsen. Hermed undtages ministerier, nævn, råd, statsforvaltninger mv., således at bestemmelsens primære anvendelsesområde er kommunerne (undervisning, daginstitution, socialforvaltning mv.) og sundhedsvæsenet (inkl. den private del). Der kan både være tale om institutioner, der er en del af den offentlige forvaltning og dermed omfattet af reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven, og om private institutioner, for hvilke reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven ikke gælder. Bestemmelsen omfatter således både folkeskolerne og private skoler, der giver undervisning på folkeskoleniveau, gymnasier, handelsskoler og andre ungdomsuddannelser mv. Børneinstitutioner, der er omfattet af bestemmelsen, er f.eks. vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, uanset om disse er private eller må anses for at være en del af den offentlige forvaltning, og kommunal dagpleje. Bestemmelsen omfatter endvidere sociale myndigheder, der har direkte kontakt med børn, f.eks. socialforvaltningen, den kommunale Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, private og selvejende anbringelsessteder, samt sundhedsvæsenet, f.eks. hospitaler, læger, sygeplejersker og sundhedsplejersker. Endelig er private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger omfattet af bestemmelsen. Oplysninger fra alle andre myndigheder reguleres af offentlighedsloven eller forvaltningsloven. Privatpraktiserende psykologer er dog ikke omfattet af bestemmelsen. For så vidt angår private eller selvejende skoler og institutioner mv., der udfører opgaver for kommunen, bemærkes, at det forudsættes, at kommunen, der overlader opgaver, herunder i konkrete tilfælde f.eks. uddannelsen, anbringelsen eller udviklingen af et barn, til en privat eller selvejende institution, i forbindelse med opgavevaretagelsen ved driftsoverenskomst eller lignende aftale sikrer sig, at den pågældende institution under udøvelsen af sit arbejde er omfattet af pligten til at give orientering og dokumenter samt om adgangen til deltagelse i sociale aktiviteter efter denne lov. Kommunen kan således delegere orienteringspligten til den pågældende institution. Er der ikke sket en sådan delegation i forbindelse indgåelse af driftsoverenskomst eller lignende aftale, evt. betalingsaftale for det konkrete barn, har kommunen pligt til at indhente de oplysninger, som forælderen har ret til at få fra institutionen, og videregive oplysningerne til forælderen. Der henvises i øvrigt til pkt. 4.11.1. i de almindelige bemærkninger.

Efter bestemmelsen har en myndighed mv. alene pligt til at videregive oplysninger om barnet, hvis der foreligger en individuel og konkret anmodning om orientering fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Der skal således ikke ske løbende orientering, og en stående anmodning om generelt at blive orienteret skal ikke imødekommes.

Den praktiske fremgangsmåde ved videregivelse af oplysninger efter bestemmelsen beslutes af den pågældende myndighed mv. Orientering efter bestemmelsen kan således ske ved mundtlige oplysninger eller ved skriftlig orientering, f.eks. ved uddrag af journal, hvis myndigheden mv. vurderer, at en skriftlig orientering er mest hensigtsmæssig. Bestemmelsen medfører således et krav på efter anmodning at modtage orientering fra myndigheder mv., men ikke et krav på at modtage skriftlig orientering. Bestemmelsen indeholder

således ikke ret til aktindsigt, og den giver derfor ikke ret til at få udleveret kopier af sagsakter vedrørende barnet i videre omfang end efter de almindelige regler om aktindsigt i offentlighedsloven.

Bestemmelsen om orienteringsret giver ikke den pågældende forælder adgang til at have en aktiv kontakt med myndigheden mv. Orienteringsretten kan heller ikke danne grundlag for anmodninger eller krav til myndighederne, f.eks. anmodninger om foretagelse af en lægelig undersøgelse af barnet, idet den pågældende forælder ikke har ret til at træffe bestemmelse om barnets forhold. Der er således ikke tale om partsstatus for den af forældrene, der har ret til orientering. Bestemmelsen medfører fortsat heller ikke adgang til at repræsentere barnet og f.eks. være medlem af skolebestyrelser eller forældrebestyrelser i barnets dagtilbud mv. Bestemmelsen giver heller ikke den forælder, der ikke har forældremyndigheden, ret til at besøge barnet, f.eks. under en hospitalsindlæggelse. Dette reguleres fortsat af forældrenes aftale eller statsforvaltningens afgørelse om samvær.

Efter 2. pkt. har den forælder, som ikke har del i forældremyndigheden, ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold i de tilfælde, hvor disse forefindes på skoler og i børneinstitutioner. Det er naturligt, at den pågældende forælder, der skal orienteres om barnets forhold i skolen, også får adgang til at få kopi af f.eks. barnets karakterudskrifter, elevhandleplaner, sprogvurderinger eller andre skriftlige dokumenter vedrørende barnet. Det bemærkes, at retten til at få udleveret dokumenter om barnet alene er en ret til at få adgang til eksisterende dokumenter, ikke til at skolen eller institutionen skal udfærdige særlige redegørelser om barnets forhold i øvrigt. Her henvises til indholdet af orienteringsretten i øvrigt i pkt. 1.

De oplysninger, som den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har ret til at modtage orientering om, er de samme oplysninger, som forældremyndighedsindehaveren kan få fra myndigheden mv. Dette kan f.eks. være oplysninger fra skolen om barnets standpunkt, faglige udvikling, trivsel og problemer. Såfremt forældremyndighedsindehaveren som følge af tavshedspligtsregler er afskåret fra at få oplysninger om barnet, vil den anden forælder heller ikke kunne få sådanne oplysninger. Afgrænsningen af adgangen til oplysninger er således den samme for begge forældre. Der må ikke gives fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaveren.

I stk. 2, der er ny, er der sket en udvidelse af orienteringsretten, således at den forælder, der ikke har forældremyndigheden, efter anmodning skal orienteres om generelle sociale aktiviteter på skoler og i børneinstitutioner og have adgang til at deltage i dem. På den måde får den pågældende forælder indsigt i og mulighed for at deltage aktivt i de sociale aktiviteter, som barnet indgår i. Har den pågældende forælder én gang anmodet om at blive orienteret om generelle sociale aktiviteter i skolen eller børneinstitutionen, skal den pågældende institution – på samme måde som over for forældremyndighedsindehaveren – orientere den forælder, der ikke har forældremyndigheden, om generelle sociale aktiviteter. Ved generelle sociale aktiviteter forstås f.eks. festlige begivenheder, almindelige forældre- og orienteringsmøder, som indeholder generel orientering om, hvad der sker i den pågældende institution. Dette skal f.eks. ses i modsætning til møder vedrørende det enkelte barns trivsel – eksempelvis forældrekonsultation vedrørende barnet og møder om, at der er behov for en særlig indsats i forhold til barnet.

Efter stk. 3 kan de i stk. 1 og 2 nævnte institutioner mv. nægte at give konkrete oplysninger og dokumenter om barnet, og kan nægte deltagelse i aktiviteter, hvis det må antages at være til skade for barnet. Myndigheden kan alene nægte at give oplysninger til den pågældende forælder, hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis der er tale om fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaverens forhold. En nægtelse af at give oplysninger (eller dokumenter) under henvisning til, at det må antages at være til skade for barnet, kan f.eks. ske, hvis en videregivelse af oplysningerne vil medføre en uforholdsmæssig belastning af forholdet mellem barnet og den pågældende forælder. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis barnet har fået foretaget en abort, og den pågældende forælder af religiøse årsager vil reagere voldsomt på denne oplysning, og der derved vil være risiko for, at relationen mellem barnet og forælderen vil lide betydelig skade. Fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaverens forhold må som nævnt i stk. 1, ikke videregives. Dette kan f.eks. være oplysninger om forældremyndighedsindehaverens fysiske eller psykiske helbredstilstand eller oplysning om forældremyndighedsindehaverens og dermed også barnets beskyttede adresse.

De almindelige sagsbehandlingsregler i forvaltningsloven skal iagttages i forbindelse med afgørelser efter bestemmelsen, herunder afgørelser om helt eller delvist at nægte orientering og beslutninger om at undlade at orientere om generelle sociale aktiviteter eller nægte adgang til dem. Det bemærkes i den forbindelse, at det

følger af § 6 i offentlighedsloven, at i sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal en myndighed, der mundtligt modtager oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det følger endvidere af god forvaltningsskik, at en myndighed – også uden anvendelsesområdet for offentlighedsloven § 6 – bør drage omsorg for at foretage skriftligt notat om ekspeditioner af væsentlig betydning for behandlingen af en sag, såfremt de ikke fremgår af sagens akter i øvrigt. Der bør således efter offentlighedslovens § 6 gøres notat om f.eks. en mundtlig anmodning om orientering efter bestemmelsen og myndighedens mundtlige besvarelse af en sådan anmodning. Træffer en skole eller en børneinstitution afgørelse om at undtage visse oplysninger i et dokument om barnets forhold, skal forvaltningslovens regler om begrundelse og klagevejledning følges.

Det bemærkes, at bestemmelsen giver mulighed for at nægte at give konkrete oplysninger og deltagelse i konkrete aktiviteter. Hvis forældremyndighedsindehaveren eller en af de i stk. 1 eller 2 nævnte institutioner ønsker generel begrænsning i retten til orientering eller deltagelse i aktiviteter, må der ansøges om fratagelse af retten hertil efter forslagets stk. 4.

Stk. 4 svarer stort set til § 19, stk. 2, i lov om forældremyndighed og samvær. Stk. 4 er dog udvidet i forbindelse med udvidelsen af orienteringsretten, jf. stk. 1 og 2, således at statsforvaltningen ligeledes kan fratage den forælder, der ikke har forældremyndigheden, adgangen til at blive orienteret om generelle sociale aktiviteter og retten til at deltage i dem. På samme måde kan statsforvaltningen fratage den pågældende forælder retten til at få udleveret dokumenter fra skoler og børneinstitutioner. Ved afgørelse om fratagelse af adgangen til orientering og til at få udleveret dokumenter efter § 22, stk. 1, kan der lægges vægt på, om den pågældende forælder benytter adgangen til at få orientering i et sådant omfang, at det må anses for en urimelig belastning for myndigheden mv. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis den pågældende forælder gentagne gange – måske næsten dagligt – retter henvendelse til institutionen om mindre vigtige spørgsmål vedrørende barnet. Der kan ved afgørelsen om at fratage retten til orientering bl.a. tages hensyn til, om der er tale om en lille skole eller børneinstitution med begrænsede ressourcer til at imødekomme gentagne anmodninger om orientering om barnet.

Fremsættes anmodningen om fratagelse af adgangen til orientering efter § 22, stk. 1, af forældremyndighedsindehaveren, kan de grunde, der kan føre til et afslag på samvær eller en ophævelse heraf, også tale for at ophæve retten til at få oplysninger. Dette kan tillige være tilfældet, hvor forældremyndighedsindehaveren har beskyttet adresse, og statsforvaltningen skønner, at der er gode grunde hertil, samt at der er risiko for, at oplysninger fra offentlige myndigheder vil kunne røbe adressen.

Statsforvaltningen kan endvidere træffe afgørelse om at fratage den forælder, der ikke har forældremyndigheden, retten til at modtage orientering om generelle sociale aktiviteter på skoler og i børneinstitutioner og retten til at deltage i dem. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis vedkommende har fremsat trusler om eller udøvet vold mod bopælsforælderen eller barnet eller disses familie, har et polititilhold i forhold til bopælsforælderen eller barnet, eller ved sin adfærd i disse situationer belaster barnet. Det bemærkes, at samværsforælderen ikke kan fratages retten, fordi bopælsforælderen ved sin adfærd belaster barnet. Om fratagelse af adgangen til orientering samt om at få udleveret dokumenter henvises endvidere til pkt. 4.11.2. i de almindelige bemærkninger.

Det bemærkes, at der ikke gælder en forpligtelse til at inddrage barnet ved afgørelser om fratagelse af retten til orientering. Dette skyldes, at retten til orientering er en rettighed for den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, og at retten om begrænsning i eller fratagelse af denne ret ikke berører barnet direkte.

En anmodning om fratagelse af adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter stk. 1 eller orientering og deltagelse efter stk. 2, kan som nævnt fremsættes både af forældremyndighedsindehaveren og en af de i § 22, stk. 1 og 2 nævnte institutioner mv. Statsforvaltningens afgørelse om fratagelse af adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter stk. 1 eller orientering og deltagelse efter stk. 2, har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen modtager meddelelse om afgørelsen om fratagelse.

En afgørelse efter § 22, stk. 3, kan *påklages* til statsforvaltningen, jf. § 38, stk. 3. Bestemmelse, der er ny, medfører en præcisering og forenkling af klageadgangen i relation til afgørelser truffet af myndigheder, institutioner mv. om orientering efter stk. 1 og 2. Afgørelser truffet af sundhedsvæsenet er dog undtages fra klageadgangen, jf. § 38, stk. 3, da Sundhedsvæsnets Patientklagenævn behandler klager vedrørende sundheds-

personer i den offentlige såvel som i den private sundhedssektor, herunder klager vedrørende brud på orienteringsretten, jf. § 2 i lov nr. 547 af 24. juni 2005 om klage- og erstatningsadgang i sundhedsvæsenet.

Det fremgår af § 38, stk. 3, at afgørelser om at nægte at give konkrete oplysninger og dokumenter om barnet, og afgørelser om at nægte deltagelse i aktiviteter, kan påklages til statsforvaltningen. Både forælderen, der er blevet nægtet oplysninger samt deltagelse i sociale aktiviteter, og forældremyndighedsindehaveren kan klage over en afgørelse truffet af de i stk. 1 og 2 nævnte myndigheder. Klageadgangen er begrænset til situationer, hvor orienteringsretten helt eller delvist er nægtet i konkrete tilfælde, hvor skolen eller børneinstitutionen har nægtet at udlevere dokumenter om barnets forhold, og hvor skolen eller børneinstitutionen har undladt at orientere om generelle sociale aktiviteter eller har nægtet den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, adgang til de pågældende begivenheder.

Statsforvaltningen skal alene foretage en prøvelse af, om der er handlet inden for rammerne af det skøn, som myndigheden mv. er givet i medfør af bestemmelsen. Den praktiske fremgangsmåde ved videregivelse af oplysninger er ikke omfattet af klageadgangen. I de situationer, hvor der er givet mundtlig orientering efter § 22, stk. 1, 1. pkt., må statsforvaltningen indhente sagsakterne fra den pågældende institution, idet det forudsættes, at der udarbejdes notat om videregivelsen, jf. offentlighedslovens § 6 og bemærkningerne ovenfor under stk. 3.

Det foreslås desuden i § 38, stk. 3, at der indføres mulighed for, at Familiestyrelsen kan optage en sag til behandling, når Familiestyrelsen skønner, at sagen har principiel eller generel betydning. En anmodning om, at Familiestyrelsen optager en sag til behandling, kan indgives af den forælder, som ikke har forældremyndigheden, myndigheden, institutionen, lægen, tandlægen eller statsforvaltningen. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.11.2.

Der henvises til lovforslagets § 38, stk. 3, og bemærkningerne hertil.

Samvær med anbragte børn

Til § 22 a

Det foreslås, at der ikke længere skal være parallelkompetence mellem kommunerne og statsforvaltningerne til at behandle sager om samvær med børn, der er anbragt uden for hjemmet. I dag er det både statsforvaltningerne og kommunerne, der har kompetence til at behandle disse sager. Der er imidlertid meget få sager, som statsforvaltningen behandler vedrørende anbragte børn, idet spørgsmålet er reguleret i § 71 i lov om social service. Kommunerne skal efter denne bestemmelse sørge for, at kontakten mellem det anbragte barn og forældre holdes ved lige under anbringelsen. Det er derfor mest hensigtsmæssigt, at afgørelser om samvær med anbragte børn træffes af kommunen, da kommunen er nærmest til at vide, hvordan samværet bør være af hensyn til formålet med anbringelsen af barnet eller den unge.

Til kapitel 5

Midlertidige afgørelser

Ved lov nr. 525 af 24. juni 2005 foretoges enkelte ændringer i kapitlets bestemmelser som et led i den familieretlige strukturreform. Ændringerne trådte i kraft den 1. januar 2007. §§ 22, 26 og 27 fik en ny affattelse, og § 24 blev ophævet. Som det fremgår af det følgende, foreslås §§ 22 og 26 på ny ændret.

Forældremyndighed og bopæl

Til § 23

Reglen, der omhandler midlertidige afgørelser, viderefører, for så vidt angår forældremyndigheden, § 22, som den blev ændret i 2005. Som en væsentlig nydannelse foreslås bestemmelsen udvidet, så der indføres en adgang til at træffe midlertidige bopælsafgørelser. Dette er en direkte følge af det nye kapitel 3 med § 17 om adgangen til under bevarelse af den fælles forældremyndighed at få en dom om, hos hvem af forældrene barnet skal bo. En midlertidig bopælsafgørelse kan komme på tale, hvis påstandene under sagen angår dette spørgsmål. Der er ikke noget i vejen for, at retten kan indskrænke sig til en midlertidig bopælsafgørelse, selv

om forældrenes påstande under sagen alene går på forældremyndigheden, idet det er det vigtigste spørgsmål at få afklaret, og fordi det vil være lettere at acceptere, at det midlertidigt bestemmes, hvor barnet skal have bopæl, uden at den fælles forældremyndighed ophæves under sagen.

Den nugældende bestemmelses kriterium om, at afgørelsen træffes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, foreslås ophævet. Der henvises til den generelle regel i § 4 om, at alle afgørelser skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Når der skal træffes afgørelse efter § 23, må der dog tages hensyn til afgørelsens midlertidige karakter, og til at den vil blive fulgt op af en endelig afgørelse. Hvad der er bedst for barnet, når der træffes afgørelse efter § 23, må derfor ses i et kortere perspektiv.

Til § 24

Bestemmelsen, der hjemler en særlig adgang til midlertidige forældremyndighedsafgørelser, hvis der er risiko for bortførelse af barnet, er identisk med den gældende § 23.

Forhindring

Til § 25

Bestemmelsen om en midlertidig forældremyndighedsafgørelse i tilfælde, hvor indehaveren er forhindret, er en uændret videreførelse af den gældende § 25.

Samvær

Til § 26

Bestemmelsen, der omhandler midlertidigt samvær, viderefører den gældende § 26. Ved lovændringen i 2005 blev bestemmelsen udvidet, så domstolene efter 2. pkt. kan træffe en midlertidig samværsafgørelse, hvis retssagen omfatter dette spørgsmål. Reglen er nu yderligere udvidet, så der kan træffes midlertidige samværsafgørelser under særskilte sager om barnets bopæl, hvad enten de verserer i statsforvaltningen eller i retten. Endvidere foreslås § 26, 3. pkt., om kriteriet for en midlertidig samværsafgørelse ophævet, idet der henvises til § 4 i udkastet.

Stk. 2, der er ny, bestemmer, at en midlertidig afgørelse om samvær efter stk. 1, kun gælder indtil, der er truffet en endelig afgørelse om samvær, der kan fyldbyrdes, eller der er indgået en aftale herom. Er der efterfølgende indgået en aftale om samvær, der ikke kan tvangsfuldbyrdes, idet denne ikke indeholder en fuldbyrdelsesklausul, jf. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 3, vil en sådan aftale alligevel føre til, at en midlertidig afgørelse om samvær falder bort. En midlertidig afgørelse om anden kontakt bortfalder, når der foreligger en aftale eller en ny afgørelse herom.

Efter *stk. 3* kan ministeren for familie- og forbrugeranliggender (Familiestyrelsen) i særlige tilfælde træffe afgørelse om midlertidig samvær eller om anden kontakt. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (Familiestyrelsen) behandler klager over statsforvaltningernes afgørelser om samvær og i visse situationer også om forældremyndighed, jf. lovforslagets § 38. I den forbindelse modtager Familiestyrelsen jævnligt anmodninger om ændring af samvær eller forældremyndighed i situationer, hvor statsforvaltningen endnu ikke har taget stilling til sagen. Normalt videresender Familiestyrelsen sådanne ansøgninger til den statsforvaltning, der skal behandle sagen. I nogle situationer er sagen imidlertid så hastende, at det ikke vil være muligt at nå at anmode statsforvaltningen om at tage stilling til anmodningen. Det kan f.eks. være i sager, hvor det gøres gældende, at barnet er udsat for vold eller seksuelle krænkelser. Med den foreslåede bestemmelse har Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (Familiestyrelsen) den nødvendige hjemmel til at træffe sådanne midlertidige afgørelse i 1. instans.

Der vil ikke være mulighed for at påklage afgørelsen, men styrelsen vil kunne genoptage sagen, såfremt en part efterfølgende anmoder herom.

Ændring

Til § 27

I bestemmelsen, der omhandler ændring af midlertidige afgørelser, ophæves kriteriet om barnets bedste, idet der henvises til den generelle regel herom i § 4. Også i fremtiden er det afgørende, om ændringen er bedst for barnet.

Til kapitel 6

Sagens behandling

Kapitlet om sagsbehandlingen fik en ny affattelse ved lov nr. 525 af 24. juni 2005 som et led i den familieretlige strukturreform. Der henvises til gennemgangen i betænkningens afsnit 3.1.

Det foreslås, at der indsættes en ny regel i retsplejelovens kapitel om ægteskabs- og forældremyndigheds-sager om brug af børnesagkyndige under sagsforberedelsen. Der henvises til det samtidige fremsatte lovforslag om ændring af retsplejelovens § 450 a, som er tænkt anvendt i sager, hvor der som følge af en parts adgang til at få sagen indbragt for retten efter § 37, stk. 2, ikke har været reelle forligsforhandlinger i statsforvaltningen. Se bemærkningerne til § 450 a i lovforslag om ændring af retsplejeloven.

De nu foreslåede ændringer i sagsbehandlingskapitlet vedrører navnlig styrkelse af barnets perspektiv gennem de nye regler i §§ 31 og 32. Hertil kommer en række ændringer af mere teknisk karakter som følge af de nye sager om barnets bopæl, jf. § 17 og bemærkningerne hertil.

Sagens begyndelse

Til § 28

Bestemmelsen, hvorefter alle anmodninger efter loven skal indgives til statsforvaltningen, svarer til den gældende § 28. Særskilte anmodninger om afgørelser om barnets bopæl efter den nye bestemmelse i § 17 er dog indføjet.

Børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling

Til § 29

Bestemmelsen svarer til den gældende § 29, idet der dog er indsat en tilføjelse om uenighed om barnets bopæl, jf. udkastets § 17.

Børnesagkyndige undersøgelser

Til § 30

Bestemmelsen svarer med en mindre sproglig ændring til den gældende § 29 a, idet der dog som i de forudgående bestemmelser er indføjet, at undersøgelserne også kan omfatte barnets bopæl.

Inddragelse af barnet

Til § 31

Bestemmelsen er ny og erstatter den gældende § 29 om høring af børn. For at styrke barnets perspektiv i sager om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær skal barnet inddrages i disse sager, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Det kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv, jf. stk. 1. Efter stk. 2 gælder forpligtelsen til at inddrage barnet direkte i sagen ikke, hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis det må anses for unødvendigt efter sagens omstændigheder.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med udkastets § 5, der også er ny, og som fremhæver, at barnets egne synspunkter har betydning alt efter alder og modenhed.

Barnet skal – uanset alder – inddrages under en sag, men det er frivilligt, om barnet vil deltage. Det er en forpligtelse for myndighederne og et tilbud for barnet. Bestemmelsen skal sikre, at barnets perspektiv søges fremdraget under sagen.

Barnets perspektiv kan belyses på flere måder. Det kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde. Det afgørende er, at barnets perspektiv altid kommer frem i sager af denne karakter. Forældrenes egne oplysninger om barnet vil altid være en væsentlig kilde til at få barnets perspektiv belyst og vil i nogle tilfælde kunne danne tilstrækkeligt grundlag for, at barnets perspektiv er belyst. I takt med, at barnet bliver ældre og har mulighed for at formulere synspunkter, vil barnet skulle inddrages direkte i form af samtaler.

For de små børn i alderen op til 7 år vil det ofte være svært at få barnets perspektiv frem ved en egentlig samtale med barnet. Barnets perspektiv må for disse børns vedkommende ofte søges tilvejebragt på anden måde, f.eks. ved en børnesagkyndigs deltagelse i sagsbehandlingen, en børnesagkyndig undersøgelse eller vurdering, erklæringer fra daginstitutioner eller andre professionelle, der har et godt kendskab til barnet. Erklæringer fra daginstitutioner og skoler mv. vil dog som oftest alene indeholde faktuelle oplysninger, og ikke egentlige vurderinger, men sådanne erklæringer vil afhængig af sagens karakter og forældrenes oplysninger alligevel kunne bidrage til at få barnets perspektiv belyst.

Inddragelse af børn i form af egentlige samtaler afhænger som nævnt af det enkelte barns modenhed, men det vil formentligt for de fleste ca. 7-årige være muligt at gennemføre en samtale. Der vil sikkert også i nogle tilfælde kunne gennemføres samtaler med yngre børn, ligesom der i andre tilfælde vil være 7-årige, som har svært ved at formulere sig og give udtryk for deres synspunkter ved en egentlig samtale. Da det således ofte vil afhænge af det enkelte barn, om dets perspektiv bedst belyses ved en samtale eller på anden måde, og da de oplysninger, der måtte komme frem under en sådan samtale, vil kræve særlig indsigt i børns forhold, skal samtaler med børn altid gennemføres under medvirken af kvalificerede og erfarne sagkyndige, der har viden og indsigt i børns udvikling og behov. Da barnet befinder sig i en konfliktsituation, er det vigtigt, at der ved samtaler i statsforvaltningen og ved domstolene skabes en god kontakt og et tillidsforhold. Det er således vigtigt, at der afsættes god tid til samtalen med barnet, og der bør gives mulighed for at tale med barnet flere gange, hvis der er behov for det. På samme måde er det vigtigt, at samtalen finder sted i nogle rammer, som er børnevenlige.

Hvis barnet må antages at lide skade derved, skal det ikke inddrages direkte. Dette vil f.eks. kunne dokumenteres ved udtalelser fra psykolog, egen læge eller i øvrigt være tydeligt på baggrund af sagens hidtidige forløb.

Inddragelse af barnets perspektiv skal ske, selv om der ikke foreligger en egentlig tvist mellem forældrene. Som led i forligsbestræbelser mellem forældrene vil inddragelse af barnet og dets perspektiv kunne være med til at fastholde fokus på barnets behov og give forældrene mulighed for at anlægge nye vinkler på, hvordan de varetager deres barns behov bedst muligt. Omvendt vil det være unødvendigt efter sagens omstændigheder at inddrage barnet, hvis der opnås enighed mellem forældrene. Ligeledes vil det være unødvendigt efter sagens omstændigheder at inddrage barnet, hvis det for kort tid siden har været inddraget i en tidligere sag, og der ikke er grund til at formode, at barnet på ny har behov for at blive inddraget og udtrykke sine synspunkter. Det vil f.eks. kunne være tilfældet i forbindelse med, at barnet allerede ved statsforvaltningens sagsbehandling har været inddraget, og hvor sagen i forlængelse heraf indbringes for retten. Der vil endvidere være spørgsmål, der har karakter af rene petitesser, som vil kunne afgøres uden, at barnet inddrages. Her tænkes f.eks. på en situation, hvor afleverings/afhentningssted- og tidspunkter kan fastsættes uden, at det har nogen betydning for barnets situation. Der skal dog udvises tilbageholdenhed med ikke at inddrage børn i selv mindre spørgsmål. Det er her vigtigt at holde sig for øje, at hensynet til barnets retsstilling og dets interesse i at komme til orde eller på anden måde at få dets perspektiv belyst skal veje tungt. Det skal således ikke alene lægges vægt på, hvad det i et voksent perspektiv kan forekomme væsentligt at inddrage barnet i. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.3.

Med den øgede inddragelse af barnet indgår der et nyt element i erklæringerne fra de børnesagkyndige undersøgelser og samtaler, idet arbejdet med dem har en dobbelt dimension. Det er således ikke tilstrækkeligt at redegøre for familiesituationen som helhed, da erklæringen også skal fungere som en slags "budbringer" for barnet og videregive dets synspunkter. Herved kan det også undgås, at barnet inddrages under retssagen og på ny belastes med f.eks. samtaler om dets situation i forhold til forældrenes konflikt. Kvaliteten af de børnesagkyndige erklæringer er særlig vigtig, når henses til, at disse skal danne grundlag for afgørelser, der træffes med et fremtidsorienteret perspektiv.

Barnets adgang til at henvende sig til statsforvaltningen

Til § 32

Som et led i styrkelsen af barnets perspektiv foreslås en ny regel om børns ret til at henvende sig til statsforvaltningen. Bestemmelsen skal også ses som en udbygning af den nye § 5, hvorefter det er et grundlæggende princip, at der i alle forhold skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. § 32 indebærer, at børn, der er fyldt 10 år, kan anmode statsforvaltningen om at indkalde forældrene til et møde, hvor det er muligt at få drøftet de forhold, som barnet ønsker, at forældrene skal forholde sig til.

Barnets mulighed for at foranledige, at forældrene indkaldes til et møde, vil overordnet set være med til at skærpe såvel forældres som myndigheders fokus på navnlig de lidt større børns behov for at kunne formulere deres holdninger og følelser i sager af denne karakter og dermed synliggøre barnet. I de tilfælde, hvor forældrene ikke sørger for at finde løsninger, der er hensigtsmæssige for barnet, kan en sådan adgang virke som en "redningskrans" for barnet og føre til, at forældrene bliver opmærksomme på den alvor, som barnets henvendelse til statsforvaltningen vil være udtryk for. Synliggørelsen af barnets perspektiv vil derfor også kunne medvirke til, at forældrenes incitament til at finde løsninger, der tilgodeser barnets bedste, øges.

Barnet kan f.eks. ønske en ændring af bopælsforholdene. Det kan også tænkes, at barnet gerne vil have et samvær ændret, så det imødekommer dets ønsker og bedre tilpasses dets forhold, f.eks. muligheden for fritidsaktiviteter. Barnet kan også ønske et samvær bragt til ophør eller omvendt at skabe en kontakt med en forælder, det ikke for tiden har forbindelse med. Barnet alene eller sammen med dets forældre vil også kunne tilbydes børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling, jf. § 29.

Reglen ændrer ikke på, at fortsat kun er forældrene, som kan nedlægge påstand og have klageadgang under en eventuel sags videre behandling. De børn, der retter henvendelse til statsforvaltningen, skal have den nødvendige støtte til at formidle deres synspunkter og få aflastning.

Erklæring fra forældre i særlige sager

Til § 33

Stk. 1 om erklæring fra forældre uden del i forældremyndigheden svarer til den gældende § 29 c. En sådan erklæring skal indhentes, inden statsforvaltningen godkender en aftale efter § 13, stk. 2, om overførelse af forældremyndigheden til andre end en forælder, og inden der træffes en afgørelse om forældremyndighed efter § 15, stk. 2, efter at en forælder er afdøet ved døden.

Stk. 2 er ny og foreskriver på tilsvarende måde, at der skal indhentes en erklæring fra den forælder, der ikke eller kun i yderst begrænset omfang har samvær, inden der træffes afgørelse om, at barnet efter § 19, stk. 2, skal have samvær med en nærmeste pårørende. Hvilken vægt, der skal lægges på denne forælders mening om samværet, afhænger af den konkrete situation. Giver forælderen, der ikke har eller kun i begrænset omfang har samvær med barnet, udtryk for bekymring for barnets samvær med andre eller særligt vedrørende ansøgeren, må det undersøges nærmere, hvad der ligger til grund for dette. Er der tale om, at forælderen ikke har haft kontakt til barnet eller den pågældende nære pårørende i mange år, må dette holdes op mod de oplysninger, der foreligger omkring barnets forhold til ansøgeren. Har barnet igennem flere år haft en nær tilknytning til den pågældende ansøger, bør ansøgningen imødekommes trods en eventuel protest fra den anden forælder. Barnets egne synspunkter har også betydning, jf. § 31 og bemærkningerne hertil. Der henvises desuden til bemærkningerne ovenfor under § 19, stk. 2.

I den gældende regel er der gjort undtagelse for tilfælde, hvor det vil være til væsentlig skade for barnet at indhente en erklæring, eller det vil medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen. Denne undtagelse foreslås nu indsat som *stk. 3* som en fællesregel, der gælder ved erklæringer både efter *stk. 1* og *2*.

Forældremyndighed efter dødsfald

Til § 34

Bestemmelsen om, at statsforvaltningen træffer afgørelser om forældremyndigheden, efter at en eller begge forældre er døde, jf. § 15, og om adgangen til at indbringe afgørelsen for retten, svarer til den gældende § 30.

Afgørelser om samvær mv.

Til § 35

Stk. 1 bestemmer, at samværsafgørelser som hovedregel træffes af statsforvaltningen. Reglen svarer til den gældende § 30 a, *stk. 1*.

Stk. 2 om muligheden for at inddrage samværsspørgsmålet under en forældremyndighedssag for retten, er en vigtig nydannelse, der kom ind i loven i 2005, og som har virkning fra 2007. Reglen foreslås udvidet, så der også er en sådan adgang under særskilte sager om barnets bopæl.

Efter den gennemførte udformning af § 30 a, *stk. 1*, kan samværsspørgsmål også inddrages i sager efter § 12, der anlægges af en ugift far, men ikke i sager efter § 13 om ændring af aftaler og afgørelser. Da §§ 12 og 13 nu foreslås erstattet af en samlet bestemmelse, er det nødvendigt at ændre *stk. 2*, for at bevare den gældende retstilstand. Det foreslås derfor i et nyt 2. pkt., at retten kun kan anmodes om en samværsafgørelse under en sag efter forslaget § 14, hvis den er indbragt for retten af en ugift far, som i kraft af reglen i § 7, *stk. 2*, aldrig har haft del i forældremyndigheden, og som ikke tidligere har fået en retsafgørelse om forældremyndighedsspørgsmålet.

Til § 36

Ved § 3, nr. 3, i lov nr. 446 af 9. juni 2004 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Regelforenkling på det familieretlige område m.v.) blev de gældende regler om ændring af aftale eller afgørelse om samvær i den gældende § 17, *stk. 2*, ændret. Denne lovændring bevirkede, at kriteriet for, hvornår der kan ske ændring af en eksisterende samværsaftale eller afgørelse, blev skærpet, sådan at ændring som udgangspunkt alene kan ske, hvis der er tale om væsentligt forandrede forhold.

Dette skærpede ændringskriterium videreføres i den foreslåede bestemmelse i § 36. Bestemmelsen er dog omformuleret væsentligt, idet det nu fremgår direkte af dens ordlyd, at den giver mulighed for helt at afvise at behandle en anmodning om ændring af samvær, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Særligt vedrørende det skærpede ændringskriterium i sager om erstatningssamvær henvises til bemærkningerne til § 20, *stk. 1*, og til pkt. 4.9. i de almindelige bemærkninger.

Endvidere præciseres det gennem den foreslåede bestemmelse i § 4, at også afgørelse om afvisning af at behandle en anmodning om ændring af samvær skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Samtidig foreslås det, at bestemmelsen udvides til også at omfatte sager om anden kontakt, jf. § 21.

Afslutning af sagsbehandlingen og indbringelse for retten

Til § 37

Reglen svarer til den gældende § 30 b, der var en nydannelse ved lovændringen i 2005. Den omhandler adgangen til at afslutte behandlingen af forældremyndighedssager i statsforvaltningen og muligheden for at indbringe dem for retten. Den foreslås nu udvidet til også at omfatte særskilte sager om barnets bopæl.

Klage mv.

Til § 38

Stk. 1 og stk. 2 om adgangen til at klage over statsforvaltningens afgørelser til ministeren for familie- og forbrugeranliggender, i praksis til Familiestyrelsen, er uændret.

Stk. 3 er en ny bestemmelse, der medfører en præcisering og forenkling af klageadgangen i relation til afgørelser truffet af myndigheder, institutioner mv. om orientering efter § 22, stk. 3.

Efter *1. pkt.* kan afgørelser om at nægte at give konkrete oplysninger og dokumenter, samt om nægtelse af at give oplysninger om sociale aktiviteter eller nægte adgang til dem, påklages til statsforvaltningen. Der henvises til bemærkningerne til § 22, stk. 3.

Dette gælder dog ikke afgørelser truffet af sundhedsvæsenet, jf. *2. pkt.* Dette skyldes, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet i et høringssvar har oplyst, at der på sundhedsområdet er en enstrengt klageadgang, hvorefter Sundhedsvæsnets Patientklagenævn behandler klager vedrørende sundhedspersoner i den offentlige såvel som i den private sundhedssektor, herunder klager vedrørende brud på orienteringsretten, jf. § 2 i lov nr. 547 af 24. juni 2005 om klage- og erstatningsadgang i sundhedsvæsenet. Der er ikke behov for at ændre dette klagesystem. Det bemærkes, at privatpraktiserende tandlæger med overenskomst med sygesikringen har deres eget klagesystem, idet afgørelser vedrørende disse kan påklages til det stedlige tandlægenævn.

Statsforvaltningens afgørelse kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed. Efter *4 pkt.* kan ministeren for familie- og forbrugeranliggender (Familiestyrelsen), dog optage en sag til behandling, når det skønnes, at sagen har principiel eller generel betydning. En anmodning om, at Familiestyrelsen optager en sag til behandling, kan indgives af den forælder, som ikke har forældremyndigheden, myndigheden, institutionen, lægen, tandlægen eller statsforvaltningen. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.11.2.

Både forælderen, der er blevet nægtet oplysninger samt deltagelse i sociale aktiviteter, og forældremyndighedsindehaveren kan klage over en afgørelse truffet af de i stk. 1 og 2 nævnte myndigheder.

Klageadgangen er begrænset til situationer, hvor retten til orientering helt eller delvist er nægtet i konkrete tilfælde, hvor skolen eller børneinstitutionen har nægtet at udlevere dokumenter om barnets forhold, og hvor skolen eller børneinstitutionen har undladt at orientere om generelle sociale aktiviteter eller har nægtet den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, adgang til de pågældende begivenheder.

Statsforvaltningen skal alene foretage en prøvelse af, om der er handlet inden for rammerne af det skøn, som myndigheden mv. er givet i medfør af bestemmelsen. Den praktiske fremgangsmåde ved videregivelse af oplysninger er ikke omfattet af klageadgangen. I de situationer, hvor der er givet mundtlig orientering efter § 22, stk. 1, 1. pkt., må statsforvaltningen indhente sagsakterne fra den pågældende institution, idet det forudsættes, at der udarbejdes notat om videregivelsen, jf. offentlighedslovens § 6 og bemærkningerne til § 22, stk. 3.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 4.11.2.

Til § 38 a

Bemyndigelser

Bestemmelsen indeholder bemyndigelse til at udfærdige administrative forskrifter og svarer stort set til den gældende bestemmelse i § 31, stk. 2.

I *nr. 1* udvides den gældende bemyndigelse til at fastsætte regler om behandling af sager om forældremyndighed og samvær mv. til også at omfatte sager om barnets bopæl. Denne bestemmelse giver også mulighed for at fastsætte regler om indholdet af et *samværsdokument*. Når statsforvaltningen træffer afgørelse om samvær, udstedes et dokument – samværsresolutionen – hvori det fastsatte eller aftalte samvær er præciseret: samværets start- og sluttidspunkter, afhentnings- og afleveringssteder, evt. vilkår for samværet mv. Den fore-

slåede bestemmelse giver ministeren for familie- og forbrugeranliggende mulighed for at indføje nogle standardbestemmelser om udøvelsen af samvær i disse afgørelser, herunder om bortfald af samvær i ferier og højtider, transport af barnet, fordeling af udgifterne til transport i forbindelse med samværet mv. Bestemmelsen giver endvidere mulighed for at indføje en bestemmelse om, at bopælsforælderen vil kunne kræve barnet tilbagegivet ved fogedrettens bistand efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 3, efter afslutningen af en samværsperiode, hvis samværsforælderen ikke tilbagegiver barnet, også når der er fælles forældremyndighed. Disse standardbestemmelser vil altid kunne fraviges, jf. den foreslåede § 20, stk. 1.

Ved *nr. 2* er der desuden indsat mulighed for at udfærdige administrative forskrifter om overvåget samvær.

Nr. 6 er en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter ministeren for familie- og forbrugeranliggende kan fastsætte bestemmelser om behandling af klager. Denne bemyndigelse omfatter også muligheden for at fastsætte bestemmelser om, at en eller flere statsforvaltninger skal behandle klager over bestemte forhold. Dette kunne f.eks. være spørgsmålet om klager over afgørelser, der indebærer vurdering af udenlandske dokumenter, eller klager over afgørelser efter § 22, stk. 3, truffet af de institutioner, der efter § 22, stk. 1 og 2 skal orientere en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, om barnets forhold og om generelle sociale aktiviteter. Efter § 22, stk. 3, kan de i stk. 1 og 2 nævnte institutioner nægte at give konkrete oplysninger og dokumenter og nægte at give oplysninger om sociale aktiviteter eller nægte adgang til dem.

Til kapitel 7

Arbejdsaftaler

Kapitlet med §§ 39 og 40 er en uændret videreførelse af det gældende kapitel 3 med §§ 20 og 21.

Til kapitel 8

Internationale aftaler og international kompetence

Ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen er der kommet yderligere bestemmelser i kapitlet om internationale aftaler, og dette kapitel er samtidig blevet udvidet til også at omfatte international kompetence.

Til § 41

Reglen er identisk med den gældende § 32, bortset fra *stk. 3*, der blev gennemført ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Bestemmelsen indeholder en bemyndigelse for ministeren for familie- og forbrugeranliggende til at fastsætte regler om behandlingen af sager, der er omfattet af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.

Til § 41 a

Bestemmelsen, der blev indført ved lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, vedrørende statsforvaltningernes internationale kompetence i sager om forældremyndighed, samvær mv..

Efter *stk. 1* kan statsforvaltningen behandle en sag om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv., hvis betingelserne i retsplejelovens § 448 f om domstolenes internationale kompetence er opfyldt. Bestemmelsen skal sikre sammenhæng mellem reglerne om international kompetence for domstolene og statsforvaltningerne i disse sager. Det bemærkes, at efter retsplejelovens § 448 f, stk. 4, kan bestemmelsens kompetencebestemmelse fraviges ved overenskomst med fremmed stat. Kompetencereglerne er fraveget ved Den Nordiske Ægteskabskonvention og Europarådskonventionen af 1980. Statsforvaltningernes internationale kompetence er således ligeledes reguleret af disse overenskomster, samt af eventuelle kommende overenskomster, herunder Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, når denne træder i kraft i Danmark.

Det afgørende for statsforvaltningens internationale kompetence i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær mv., er forholdene på tidspunktet for statsforvaltningens modtagelse af sagen.

Efter *stk. 2* kan en statsforvaltnings afvisning af at behandle en sag om forældremyndighed efter forslaget § 11 eller §§ 14-16, der ikke opfylder betingelserne i *stk. 1*, efter anmodning fra en af parterne indbringes for retten. Dette gælder således kun de sager, hvor der er uenighed om forældremyndigheden eller om overførsel eller anmodning om del i forældremyndigheden, eller om forældremyndighed ved død, jf. § 11 og §§ 14-16, og som efter anmodning kan indbringes for retten, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Til kapitel 9

Ikrafttræden mv.

Til § 42

Ved fastsættelsen af ikrafttrædelsestidspunktet skal der tages hensyn til, at der skal udarbejdes en række nye administrative forskrifter.

Lovens ikrafttrædelse foreslås fastsat til den 1. oktober 2007. De nye regler om forældremyndighed træder således i kraft denne dato.

Sager, der er indgivet til statsforvaltningen inden den 1. oktober 2007, vil således skulle færdigbehandles efter de nye regler, uanset om sagen er i statsforvaltningen eller i retten. F.eks. vil en verserende sag om ophævelse af fælles forældremyndighed kunne afsluttes med, at forældrene aftaler, at der fortsat skal være fælles forældremyndighed, og at barnet skal bo hos mor/far. En sådan aftale vil forældrene også kunne indgå i dag.

Er sagen indbragt for retten, men endnu ikke afgjort den 1. oktober 2007, vil retten efter lovens ikrafttræden kunne afsige dom om, hos hvem af forældrene barnet skal bo, og at de fortsat skal have fælles forældremyndighed.

En sag, hvor forældrene er enige om, at de fremover skal have fælles forældremyndighed, men ikke er enige om, hvor barnet skal bo, vil først kunne behandles i statsforvaltningen efter den 1. oktober 2007.

Har statsforvaltningen ikke afsluttet en sag om samvær den 1. oktober 2007, vil statsforvaltningen i overensstemmelse med de nye regler herom kunne bestemme, at transportudgifter i forbindelse med samvær deles mellem forældrene. Det bemærkes, at forældrene allerede i dag kan indgå en aftale herom, men statsforvaltningen vil ikke i dag kunne træffe afgørelse herom.

Fra den 1. oktober 2007 vil det være muligt for en forælder, der tidligere har haft del i forældremyndigheden, eller ønsker at få del i den efter reglerne i forældreansvarsloven, at indgive anmodning om fælles forældremyndighed efter lovens § 14. En sådan sag vil altså ikke kunne rejses over for statsforvaltningen før den 1. oktober 2007.

Til § 43

Bestemmelsen omhandler muligheden for ved kongelig anordning at sætte loven i kraft på Færøerne og i Grønland. På Færøerne og i Grønland gælder om forældremyndighed lov nr. 277 af 30. juni 1922 om umyndighed og værgemål, som senest ændret ved lov nr. 14 af 18. januar 1982.